

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaal- ja haridusteaduskond

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Telesaadete vaatamine internetist ja telerist üliõpilaste hulgas

Bakalaureusetöö

Kätlyn Metsmaa

Juhendaja prof. Peeter Vihalemm (knd)

Tartu

2013

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad.....	6
1.1. Telesaadete vaatamise muutumine	6
1.2. Üliõpilased kui auditoorium	7
1.3. Telesaadete vaatamine üliõpilaste hulgas Mina. Maailm. Meedia 2011 põhjal	8
1.4. Eesti televaatajate tüpoloogia	12
1.5. Internetikasutus ja telesaadete vaatamine USA ja Austraalia üliõpilaste seas	13
2. Uurimisküsimused ja meetodika	15
2.1. Uurimisküsimused	15
2.2. Valim	15
2.3. Meetod	18
3. Uurimistulemused.....	19
3.1. Üldised harjumused ja eelistused.....	19
3.2. Arvutist telesaadete vaatajad.....	22
3.3. Telerist vaatajad	26
3.4. Mõlema vahendi kasutajad	30
3.5. Vaatajatüübid	35
Tüüp 1: Regulaarne kõige vaataja.....	35
Tüüp 2: Konkreetselt jagunenud huvidega telesaadete vaataja.....	36
Tüüp 3: Eesti telekanalitele orienteeritud vaataja	37
Tüüp 4: Välismaa seriaalidele keskendunud vaataja.....	38
Tüüp 5: Arvutist saateid järgi vaatav harv televaatajad	38
Tüüp 6: Mitmekülgsete huvidega ebaregulaarne vaataja.....	39
Tüüp 7: Ühiskonnateemadest huvituv omatoodangu hindaja	40
3.6. Nutitelefonid	40
3.7. Televaatamise harjumuste seosed sotsiaal-demograafiliste tunnustega	42
4. Järeldused ja diskussioon	44
4.1. Üliõpilane televaatajana.....	44
4.2. ETV võidukäik.....	46
4.3. Seriaalide olulisus	48
4.4. Millal ja kui süvenenult	49
4.5. Saatekava, sõbrad ja <i>Facebook</i>	50

4.6. Nutitelefon kui kolmas variant	51
Kokkuvõte.....	53
Kasutatud kirjandus ja allikad	54
Summary.....	55
Lisad	57
Lisa 1. Arvutist telesaadete vaatajate üldine iseloomustus.....	57
Lisa 2. Arvutist telesaadete vaatajate harjumused	59
Lisa 3. Arvutist telesaadete vaatajate eelistused ja nende põhjused	60
Lisa 4. Telerist telesaadete vaatajate üldine iseloomustus.....	61
Lisa 5. Telerist telesaadete vaatajate harjumused	64
Lisa 6. Telerist telesaadete vaatajate eelistused ja nende põhjused	65
Lisa 7. Mõlema vahendi kasutajate üldine iseloomustus.....	66
Lisa 8. Mõlema vahendi vaatajate harjumused ja eelistused	71
Lisa 9. Nutitelefonide kasutamine	72

Sissejuhatus

Televisioon on massimeedium, mis on välja kasvanud varasematest tehnoloogiatest nagu film, fotograafia ja helisalvestus (McQuail 2003). Kasvamine ei ole praeguseks hetkeks aga peatunud ning kuigi televisiooni olemus on küll välja kujunenud, kestab areng edasi. Üheks arengu suunaks on uute viiside leidmine, mis võimaldaksid auditooriumi harjumuste muutusi arvestades siiski nendeni jõuda.

Televisiooni tulekuga seisnes selle suurim innovatsioon võimes edastada pilte ja heli reaalsajas, olles aken maailma (McQuail 2003). Inimeste elustiili muutumisega, erinevate meediumite ning nende võimaluste laienemisega, on muutunud aga ka meedia tarbimise harjumused ja võimalused. Kiire elutempo juures on teatud osa auditooriumi jaoks reaalsajas telesaadete vaatamise võimalus minetanud oma tähenduse ning märksa olulisemat rolli on hakanud mängima võimalus interneti vahendusel telesaateid järgi vaadata. Telesaadete internetist järgi vaatamine annab võimaluse valida selle jaoks endale kõige sobilikum aeg – saated pole enam kättesaadavad ainult ühel kindlal kellaaajal ning selle tõttu elavad teatud määral koos auditooriumiga oma elu vaatamise ja valiku kaudu (Vengerfeldt & Runnel 2004).

Lisaks ajalisele kättesaadavusele mängib järjest olulisemat rolli ka mitmekülgseid huve rahuldav sisu. Arvuti eeliseks teiste kommunikatsioonivahendite ees on selle võime edastada mitmesugust liiki informatsiooni mitmekesistes formaatides (McQuail 2003). Nõudliku televaataja jaoks, kes otsib konkreetset sisu, pakub internet telesaateid, mida telerist ei tule.

Lähtudes sellest, et üliõpilastel on suhteliselt vähe vaba aega ning nad on oma soovidest teadlik auditoorium, kelle tegevus on suunatud ja eesmärgipärane (Bühler 1968, Tulva 1994 kaudu), on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks kirjeldada üliõpilasi kui telesaadete vaatajaid, analüüsides nende telesaadete vaatamise harjumusi ja eelistusi. Lisaks üldisele kirjeldusele on välja toodud ka üliõpilaste vaatamisharjumuste ning –eelistuste põhjused ning loodud erinevad vaatajatüübid. Bakalaureusetöö olulise lähtekohana on kasutatud 2012. aasta sügisel koostatud seminaritööd, mis uuris üliõpilaste kui meediatarbivate rühma eristumist ning üliõpilaste üldiseid meediatarbimisega seotud harjumusi.

Ülevaate andmiseks üldistest telesaadete tarbimise tendentsidest ning ka interneti kasutamisest, on lisaks seminaritöö olulisematele tulemustele käesoleva bakalaureusetöö

lähtekohtade osas välja toodud ka ülevaatlilikud andmed telesaadete vaatamise ning interneti kasutamise kohta, keskendudes seejuures üliõpilaste peamistele vanusekaaslastele ning õppurite staatust omavatele noortele.

Käesolevas bakalaureusetöös on üliõpilaste telesaadete vaatamise uurimisel kasutatud kvalitatiivset meetodit, mille alusel viidi 30 Tartu Ülikooli erinevate teaduskondade bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilasega läbi süvaintervjuud. Üliõpilased, kes intervjuudes osalesid, jagunesid kolme rühma: ainult arvutist telesaadete vaatajad, ainult telerist telesaadete vaatajad ning mõlema vahendi kasutajad. Valimisse sobimise eelduseks oli aga mõlema vahendi olemasolu.

Läbiviidud uurimistööl oli kaks peamist eesmärki. Esiteks kirjeldada üliõpilaste üldiseid hoiakuid telesaadete suhtes, vaadelda nende harjumusi ja eelistusi ning muutusi ajas. Ja teiseks analüüsida, kas lähtuvalt kasutatava vahendi erinevusest on variatsioonid ka selles, mida üliõpilased vaatavad, ning millise tüpologia saab üliõpilaste telesaadete vaatamise harjumuste põhjal moodustada.

Käesoleva bakalaureusetöö esimeses osas on välja toodud erinevad empiirilised ja teoreetilised lähtekohad, mis olid aluseks käesoleva uurimistöö läbiviimisel. Teises peatükis on kirjeldatud peamised uurimisküsimusi, intervjuudes osalenud üliõpilaste tausttunnuseid, valimi koostamise põhimõtet ning uurimise läbiviimisel kasutatud meetodit. Töö kolmandas osas on vastavalt uurimisküsimustele välja toodud olulisemad uurimistulemused ning töö neljas osa keskendub uurimistöö tulemustele ning nende põhjal tehtavatele olulisematele järeldustele. Järeldusi on seejuures kõrvutatud töö esimeses osas väljatoodud lähtekohtadega, eesmärgiga viimaseid kas kinnitada või ümber lükata.

1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1. Telesaadete vaatamise muutumine

Emori andmetel on televaatamise päevane maht Eestis langenud kogu elanikkonna osas. 15-74aastaste hulgas oli telesaadete keskmine päevane vaadatavus 2000. aastal 4 tundi ja 12 minutit, 2011. aastal aga 3 tundi ja 50 minutit. Kõige suuremat langustendentsi on näidanud telesaadete vaatamisele kulutatav aeg 20-29aastaste seas – 2000. aastal kulutas selle vanuserühma keskmine esindaja telesaadete vaatamisele päevas keskmiselt 4 tundi ja 6 minutit, 2011. aastal aga 2 tundi ja 40 minutit (Vihalemm 2012).

Võrreldes 20-29aastaste rühma 15-19aastaste rühmaga, on näha, et nooremad vaatavad vähem telerit. 2000. aastal oli nende vaadatavaks mahuks 3 tundi ja 42 minutit päevas ning 2011. aastal kõigest 2 tundi ja 25 minutit päevas (Vihalemm 2012). See tähendab, et kuigi 20-29aastaste hulgas telesaadete vaatamise maht on langenud, on see siiski suurem kui nooremate hulgas, ehk natukene vanemaks saades hakkavad inimesed rohkem telerit vaatama.

Kõrgharidusega inimeste telesaadete vaatamise maht on seejuures püsinud suhteliselt stabiilsena, jäädes perioodil 2000-2011 3 tunni ja 45 minuti ning 4 tunni ja 19 minuti vahele (Vihalemm 2012).

Statistikaameti uurimus interneti kasutamise kohta aastatel 2005-2012 näitab, et kõige aktiivsemad internetikasutajad on vanuserühmades 16-24 aastat ning 25-34 aastat. Nendes vanuserühmades oli internetikasutajaid 2011. aastal vastavalt 98,1% ja 96,4%. Õppurite interneti kasutamise protsent püsis seejuures aastatel 2005-2012 pidevalt üle 98% ning oli 2011. aastal 99,7% (Statistikaameti kodulehekülg 2012). Välja toodud arvudest on näha, et internet on saanud noorte, ja eriti just õpilaste jaoks, väga tähtsaks meediumiks ja on sellena püsinud juba mitu viimast aastat.

Lähtudes väljatoodud statistikast on näha, et telesaadete vaatamine näitab langustendentsi ning seda eriti noorte, 20-29aastaste seas. Samas kõrgharidusega inimeste seas on telesaadete vaatamine püsinud umbes samal tasemel pikka aega. Teleri kõrval kogub aga järjest suuremat ja stabiilsemat kasutajate hulka internet, mis vajaduse ja soovi korral suudab pakkuda ühe meediumi vahendusel kõiki teisi meediume, sealhulgas ka televisiooni.

Turu-uuringute AS-i poolt läbiviidud Eesti Rahvusringhäälingu „Eesti elanikkonna meediateemaline arvamusuuring 2011“ toob välja, et kogu elanikkonna seas on kõige vaadatavamateks telekanaliteks ETV, Kanal2 ja TV3, mis on sarnane ka eelnevate aastate tulemustele. Sisu, mida nendelt kolmelt kanalilt arvamusuuringu kohaselt otsitakse, on aga erinev – TV3-st ja Kanal2-st vaadatakse enim sarju, viimasena nimetatust lisaks ka üldist meelelahutust. ETV puhul on kõige vaadatavamateks saadeteks ühiskonnasaated, kultuurisaated, uudised, dokumentaalfilmid ja spordisaated (Kaldaru 2011).

20-29aastaste seas on arvamusuuringus välja toodud igapäevaste internetikasutajatena 94% ja nädalas paar korda internetikasutajatena 4% sellesse vanuserühma kuulujatest. Neid, kes internetti üldse ei kasuta, selles vanuserühmas polnud. Kõrgharidusega inimestest on igapäevaseid internetikasutajaid seejuures 85% (Kaldaru 2011).

Videoportaalides Eesti telekanalite saadete järelvaatamise võimaluse kasutajatest 11% märkisid, et teevad seda kord nädalas või sagedamini. 11% ütlesid, et kasutavad järelvaatamise võimalust mõned korrad kuus. Rohkem kui korra nädalas reaalses interneti vahendusel telesaadete vaatajaid oli 8%, mõnel korral kuus vaatajaid 11%. Mõlema lahenduse puhul oli aga kõige rohkem neid, kes kinnitasid, et ei vaata internetist telesaateid (Kaldaru 2011).

1.2. Üliõpilased kui auditoorium

Käesolevas bakalaureusetöös on vaadeldud üliõpilasi esiteks kui auditooriumi moodustavat gruppi, mille liikmetele on omane ühine tunnus (McQuail 2003). Üliõpilaste puhul on selleks ühiseks tunnuseks sotsiaalne aspekt - üliõpilase staatus. Samas on antud töös lähtunud ka tasude ja tarvete suunast, mille aluseks on ratsionaalselt ning iseseisvalt mõtlev indiviid, kes lähtub meediavalikul oma isiklikest vajadustest, valides ise endale sobivaim meedium ning sisu, kas siis eesmärgiga luua endale „kaaslane“ või kuulata poliitilist debatti (Katz, Blumer & Gurevitch 1974). Meediakanalite valikut mõjutavad seejuures aga ka auditooriumi varasemad kogemused – harjumused ja teadmised, millise kanali kaudu millist informatsiooni ja sisu saab. Ehk hoiakud teatud meedialiigi suhtes kujunevad indiviidi isiklike uskumuste, väärtuste ja eelistuste tulemusel (Palmgreen & Rayburn 1985, McQuail 2003 kaudu).

Kuna käesolev bakalaureusetöö uurib üliõpilasi kui telesaadete vaatajaid, tuleb üliõpilaste auditooriumit vaadelda ka kui ühe konkreetse meediumi auditooriumit. Meediumi

auditoorium on olemuselt küll suur, hajutatud ja ilma sisemise struktuurita, kuid oma harjumustes välja kujunenud just selle kinda meediumi kasutajateks. Kõik meediumid, nii trükimeedia, raadio kui ka televisioon, on pidanud aja jooksul enda auditooriumit kasvatama ning kasvamine ei ole pidurdunud – interneti järjest laialdasema kasutamisega on ka kõik traditsioonilised meediumid liikunud internetti (McQuail 2003). Telekanalite internetist vaatamist võib vaadelda kui telekanalite võitlust oma auditooriumi hoidmise pärast – muutes ennast võimalikult kättesaadavaks, ei kaota meedium jälgijaid võimalikele alternatiividele.

Meediumist märksa kitsamalt on võimalik auditooriumit analüüsida ka kanali või sisu keskselt. Kanali- ja sisueelistustel moodustuvad auditooriumid on oma olemuselt konkreetsed ning kasutatavad reitingu-uuringuteks, mis annavad turu seisukohalt kõige olulisema ülevaate. Selle lähenemise puuduseks on aga inimkaugus (McQuail 2003). Reitingu-uuringused on laialt levinud ning nende alusel selgitatakse pidevalt välja suurimate vaatajanumbritega saateid ja kanaleid, kuid reitingu-uuringused ei anna ülevaadet sellest, kuivõrd on auditoorium edastatavasse süvenenud. Ehk näiteks telesaadete vaadatavuse pingeread ei iseloomusta seda, kui suur osa televaatajatest süvenenult teleri ees istub. Reitingu-uuringutest märksa inimlähedasema ning detailsema ülevaate annavad käesolevas töös kasutatud süvaintervjuid.

1.3. Telesaadete vaatamine üliõpilaste hulgas Mina. Maailm. Meedia 2011 põhjal

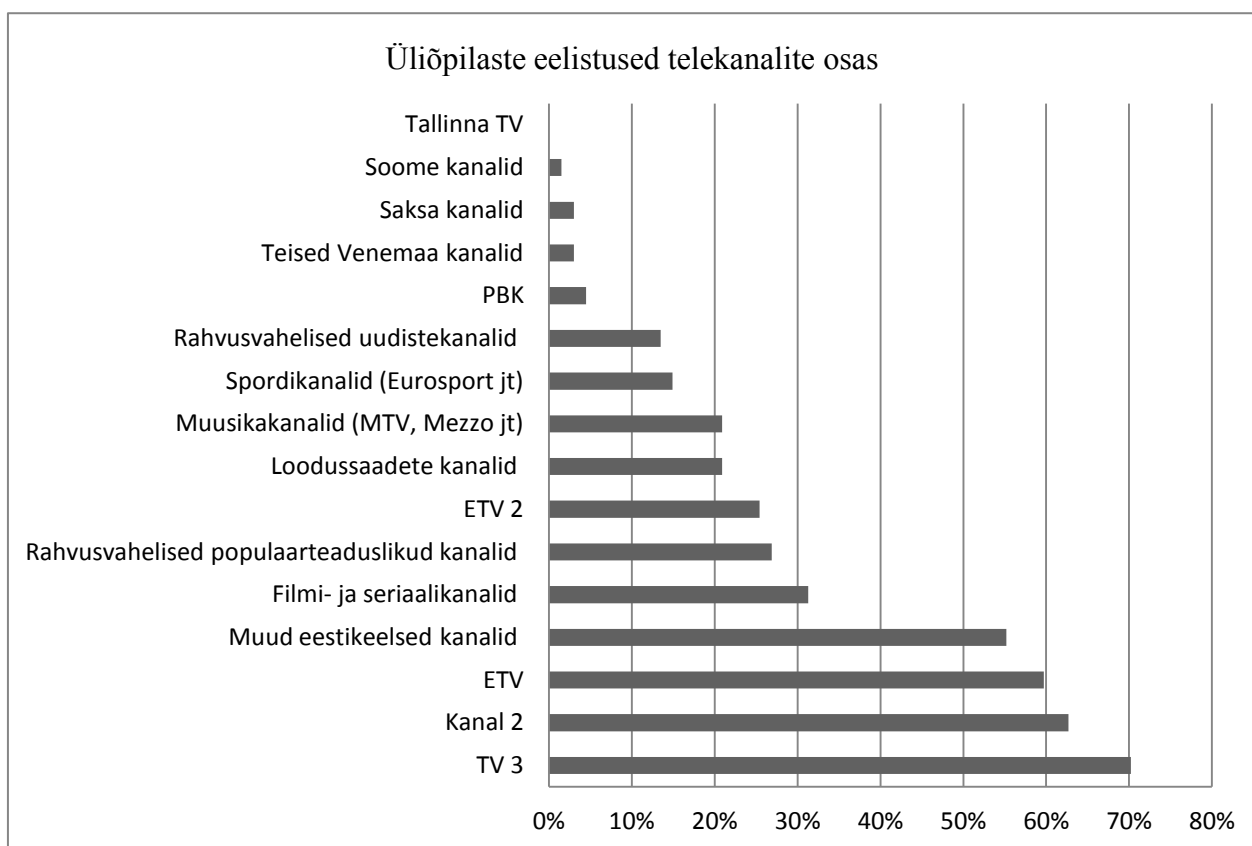
Eeltööna käesolevale bakalaureusetööle tegi käesoleva bakalaureusetöö autor 2012. aasta sügisel seminaritöö, mis uuris kvantitatiivse uurimistööna üliõpilaste kui rühma eristumist meediatarbijatena ning seal hulgas keskendus ka üliõpilaste telesaadete vaatamisele. Seminaritöö aluseks oli Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi ja sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll 2011. aastal läbi viidud uurimus Mina. Maailm. Meedia, mille koguvalimisse kuulus kokku 1510 inimest. Koguvalimist eraldati eesti keeles küsimustikule vastanud ja ennast õpilase või üliõpilasena määratlenud vähemalt 20aastased vastajad. Selle tulemusel saadi üliõpilasi tähistavaks rühmaks 67 vastanut. Lähtuvalt väljatoodud valimist ning käesoleva uurimistöö teemast, on järgnevalt välja toodud seminaritöö peamised tulemused.

Seminaritöö tulemused näitasid, et 46% üliõpilastest eelistab internetti traditsioonilistele meediakanalitele ning telesaadete arvutist järelvaatamist kasutab üliõpilastest üsna sageli

21%. Traditsioonilisemat ning pikemalt kasutusel olevat järelvaatamist pakub aga ka saadete lindistamine ning salvestamine, kui seda võimalust kasutab ainult alla 6% üliõpilastest (Metsmaa 2013). Vaadates üliõpilaste eelistusi telekanalite osas, mida nad jälgivad vähemalt mitu korda nädalas, on esikohal Eesti telekanalid, nii erakanalid kui ka rahvusringhäälingu oma. Üliõpilaste eelistustest telekanalite valikul annab ülevaate joonis 1.

Kõige populaarsem telekanal üliõpilaste seas on TV3, mida vaatab vähemalt korra nädalas 70% vastanutest. 63%-ga on üliõpilaste sagedase vaatamise osas teisel kohal Kanal2. Kolmas koht kuulub ETV-le, mida sageli jälgib 60% üliõpilastest.

Joonis 1. Üliõpilaste eelistused telekanalite osas (protsent küsitletutest, kes vaatavad antud kanalit iga päev või mitu korda nädalas). Allikas: Mina. Maailm. Meedia 2011.

Kahe erakanali eelistamine rahvusringhäälingu alla kuuluvale ETV-le oli üllatav, kuna meediakanalite usaldusväarsuse seisukohalt pidasid üliõpilased ETV-d usaldusväärsemaks kui kahte erakanalit. Selle põhjal oleks tõenäolisena tundunud, et üliõpilaste seas vaadatakse kõige rohkem just seda kanalit, mida peetakse kõige usaldusväärsemaks. Siinkohal sai see arvamus aga ümber lükatud. Üliõpilased vaatavad küll suhteliselt sageli ETV-d, telekanalit, mida nad nimetasid kõige usaldusväärsemaks, kuid sellest rohkem vaatavad nad kahte teist

Eesti telekanalit, mille usaldusväärus oli küll samuti kõrge, kuid jäi siiski ETV omale alla (Metsmaa 2013).

Vaadates üliõpilaste eelistuste pingereas olevaid telekanaleid, on esimese nelja kanali vaadatavus üle 20% suurem kui järgnevate. Ülekaalukalt populaarsemad neli kanalit on kodumaised. Seega saab öelda, et üliõpilased eelistavad jälgida Eesti telekanaleid rohkem kui välismaa omasid.

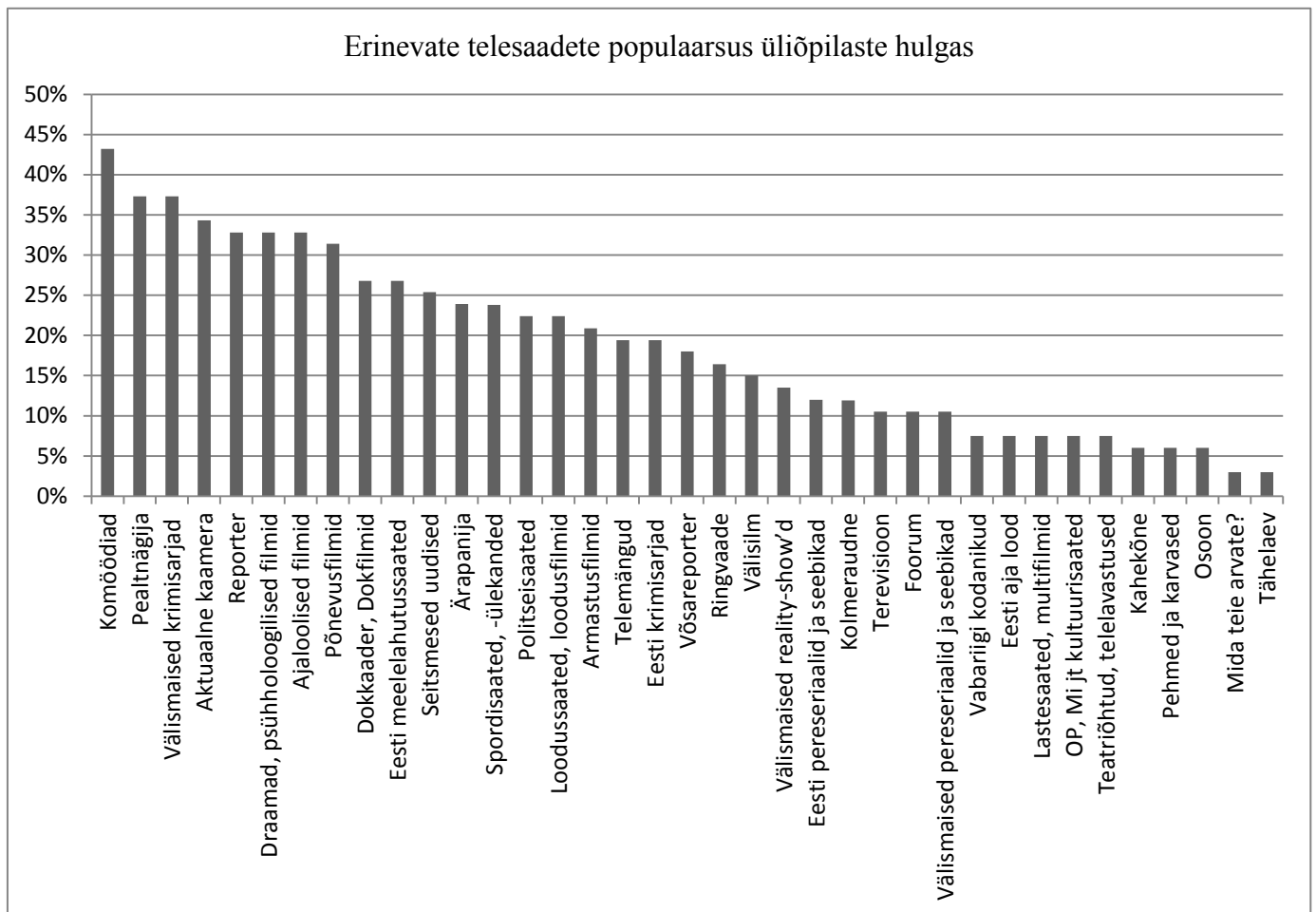
Nagu joonisel 1 näha, on kõige ebapopulaarsemaks telekanaliks üliõpilaste seas Tallinna TV, mille sagedaks vaatajaks ei lugenud ennast ükski üliõpilane. Vähe vaadatavate telekanalite hulka kuuluvad kanalid on enamuses võõrkeelsed. Erandiks on ingliskeelsed kanalid, mille vaatamisel ei teki ilmselt enamikul keelebarjääri. Nii jäävad alla 5% PBK ja teiste Venemaa kanalite üliõpilastest vaatajaskonnad, sama Soome ning Saksa kanalite puhul.

Kui telekanalitest olid üliõpilaste seas kaks kõige populaarsemat TV3 ja Kanal2, siis telesaadete ning programmide sagedase vaadatavuse pingerida juhivad komöödiad, mis on omased just nendele kahele telekanalile. 43% üliõpilastest märkis, et vaatavad alati või pidevalt telesaadetest just komöödiaid. Ka põnevusfilmide vaatajate arv jääb kolmandiku vastajate juurde. Erinevatest žanritest on üliõpilaste seas populaarsed ka draamad, psühholoogilised ning ajaloolised filmid (mõlemad 38%). Erinevate telesaadete populaarsus üliõpilaste hulgas on välja toodud joonisel 2.

Tõsisema ning päevakajalisema sisuga saadetest on üliõpilaste seas kõige populaarsemaks „Pealtnägija“, mida vaatab regulaarselt 37% üliõpilastest. Dokkaadrite ning dokumentaalfilmide sagedase vaatajana märkis ennast 27% üliõpilastest.

Peamiselt ETV programmi kuuluvate ühiskonnateemaliste saadete vaadatavus jääb üliõpilaste osas suhteliselt madalaks. Saadete „Vabariigi kodanikud“, „Foorum“ ja „Välisilm“ regulaarsed vaatamised jäävad alla 15%. Ka vestlussaadete „Kahekõne“, „Mida teie arvate?“, „Tähelaev“ ning „Kolmeraudne“ regulaarsete vaatajate arv jääb üliõpilaste seas tagasihoidlikuks – ainult „Kolmeraudse“ puhul tõuseb see üle 10% piiri. Uudistesaadetest on üliõpilaste seas kõige populaarsemaks „Aktuaalne kaamera“, mida vaatab regulaarselt 34% üliõpilastest. Kultuurisaateid nagu „OP“ ja „Mi“ vaatab regulaarselt ainult 8% üliõpilastest.

Ühe suhteliselt populaarse saateliigina saab välja tuua kriminaalsarjad, mille vaadatavus üliõpilaste osas on suhteliselt suur – sagedasti jälgib Eesti kriminaalsarju 19% üliõpilastest. Kuid veelgi populaarsemad on üliõpilaste seas välismaised kriminaalsarjad, mille regulaarsed vaatajad on 37% üliõpilastest.

Joonis 2. Erinevate telesaadete populaarsus üliõpilaste hulgas (protsent küsitletutest, kes märkisid ennast antud saate regulaarseks vaatajaks). Allikas: Mina. Maailm. Meedia 2011.

22% üliõpilastest märkis, et vaatab regulaarselt loodussaateid ning loodusfilme. Kodumaise loodussaate „Osoon“ regulaarseid vaatajaid on aga ainult 6%, mis tähendab tõenäoliselt seda, et loodussaateid vaadatakse ingliskeelsetelt telekanalilt nagu National Geographic – rahvusvaheliste populaarteaduslike telekanalite regulaarseid vaatajaid oli üliõpilaste seas 27% (joonis 1).

Vaadates üliõpilaste telesaadete eelistusi üldiselt, saab öelda, et kuigi üliõpilased vaatavad regulaarselt nii uudistesaaateid kui meelelahutust, on telesaadete osas suurem roll siiski viimasel. Sagedamini kulutatakse telesaadete vaatamisele kuluvat aega erinevatesse žanritesse kuuluvatele filmidele ning kodumaistele ja välismaistele kriminaalsarjadele. Eesti elu ja olu puudutavatele vestlus- ning arutelusaadetele pööratakse tunduvalt vähem tähelepanu. See ei tähenda, et üliõpilased päevakajalise ning igapäevase sisuga saateid ei vaata - vaatavad küll, kuid tihedamini vaatavad nad siiski pigem telesaateid, mille peamiseks väärtuseks on meelelahutus.

1.4. Eesti televaatajate tüpoloogia

2010. aastal kaitses magistrikraadi Tartu Ülikoolis Salme Rannu, kelle uurimistöo keskendus Eesti televaatajatele ning nende liigitamisele. Tema lähenemine erines tavalisest reitingu-uurimusest, millest üldjuhul auditooriumi kirjeldamisel tänapäeval lähtutakse. Reitingu-diskursuse puudusena nägi Rannu selle piiratust programmiloomes kontekstis ning leidis, et rohkem tuleks arvesse võtta vaatajapoolset kommunikatsioonipoolt ning arvestada ka vaatajate vabadusega valida sisu ja kanalit või ennast hoopis sellest välja lülitada. Lisanduvad ka veel inimese taust ning kogemused, mis meediatarbimisel samuti rolli mängivad (Rannu 2010a). Ehk meedia tarbija valikud sünnivad mitmel tasandil, võttes arvesse erinevaid aspekte. See muudab lihtsa reitingu-analüüsi liiga pinnapealseks, et anda adekvaatseid ülevaateid meediatarbimise tegelikkuse kohta.

Rannu toetub telesaadete valimise individuaalsusel tasude ja tarvete teoreetilisele käsitlusele ning selle edasiarendusele, mille kohaselt on meediatarbija meedia valiku suhtes aktiivne ja teeb oma valikuid ratsionaalselt. Meediatarbija valikuid mõjutavad tema emotsionaalsed ja psühholoogilised vajadused, kuid samal ajal kuulub ta ka teatud kindlasse sotsiaalsesse olustikku, mis kujundab tema meediakäitumise reeglid (Rannu 2010a).

Üheks teoreetiliseks aluseks on ka McQuaili meediavaliku mudel, mille alusel on meediavaliku puhul tugev mõju sotsiaalsel ja kultuurilisel taustal ning üldistel maitse- ja meeldivuseelistustel. Sellele lisaks inimeste kogemuslik pool – kuna meedia sisu ja struktuur on suhteliselt püsiv, teavad inimesed, mida ühelt või teiselt kanalilt või saateformaadilt oodata (Rannu 2010b).

Välja toodud teoreetilised seisukohad haakuvad omavahel ning on teoreetiliste alustena kasutusel ka käesolevas bakalaureusetöös ehk üliõpilasi saab vaadata küll kui teatud sotsiaalset gruppi, kuid tegemist on aktiivsete, mitte passiivsete meediatarbijatega, kes teevad valikuid toetudes oma vajadustele ning valides nende rahuldamiseks endale kõige sobivamad kanalid ning teemad.

Oma magistritöös lõi Rannu Eesti televaatajate tüpoloogia, mille aluseks olid vaatajate eelistused eri kanalitel eetris olevate, erineva sisu ja vormiga saadete suhtes, mille põhjal ta eristas vaatamiseelistused nii sisu kui kanalite puhul. Saadud eelistustele lisas ta kirjelduse vaatajate elulaadi ning väärtusorientatsioonide kaudu (Rannu 2010a).

Rannu magistritöös jagunesid televaatajate tüübid järgnevalt: meelelahutusele orienteeritud; kodukeskne suurtarbija; Eesti lugudele orienteeritud; maalähedane traditsionalist; avalikule

sfäärile orienteeritud senior; elamustele orienteeritud; välismaise programmi vaataja; tasakaalukas vaatleja; seltsielukeskne põnevuseotsija; eksikülaline Internetist; uude meediasse kalduv intellektuaal.

Võttes aluseks tüübi nime ning selle lühiiseloostuse, sobib käesoleva töö konteksti viimasena välja toodud meediatarbija, keda Rannu nimetab uude meediasse kalduvaks intellektuaaliks. Sellele tüübile on omane harv televaatamine, mille puhul ta eelistab ratsionaalset programmi. Peaaegu kõikide saadete vaatamine on selle tüübi puhul ebaregulaarne, ainult uudistesaadete ning „Pealtnägijat“ vaatab antud vaataja regulaarsemalt. Uudistesaadetest eelistab „Aktuaalset kaamerat“. Kanalite puhul eelistab ETV-d, vähem Kanal2-e ja TV3-e. Uutest kanalitest ETV2-e, satelliitkanalitest vaatab ta pisut üle keskmise uudiste-, ajaloo- ja kultuurikanaleid (Rannu 2010b).

Uude meediasse kalduv intellektuaal loeb keskmisest veidi vähem trükimeediat ning jälgib raadiosaadeteid, kui kasutab aktiivselt interneti. Rühmas on palju inimesi vanuses 20-59aastat, kellest väga paljud on kõrgharidusega ning paljud elavad Tallinnas. Selle tüübi esindajale pakuvad huvi kirjandus, kunst, ajalugu, tehnika, uued tehnoloogiad, arvutid ja teadus. Tegemist on aktiivse kultuuritarbijaga, kellele on oluline silmaringi avardamine ning kes loeb rohkelt raamatuid, kuid samas on vähem aktiivne seltsielus (Rannu 2010b). Sellele iseloostusele tuginedes võib üliõpilased paigutada just sellesse rühma: vanuse poolest mahuvad üliõpilased Rannu poolt püstitatud raamidesse, kõrgharidus pole tõenäoliselt kõigil küll juba olemas, kuid on omandamisel; iseloomulik on aktiivne interneti kasutamine; trükimeedia lugemine, raadiosaadete kuulamine ning telesaadete vaatamine on võrreldes interneti kasutamisega harvemad tegevused; programmi valiku puhul mängib rolli ratsionaalsus – jälgimiseks valib üliõpilane selle programmi, mis rahuldab tema vajadusi just sellel hetkel.

1.5. Internetikasutus ja telesaadete vaatamine USA ja Austraalia üliõpilaste seas

Ameerikas läbiviidud televaatamise uuringud näitasid, et telesaadete vaatamine on aasta-aastalt vähenenud ning televaatajate keskmine vanus on tõusuteel. Selle põhjal saab järeldada, et USA-s on telesaadete vaadatavus sarnasel langustendentsil nagu Eesti televaatajate hulgas.

Vastukaaluks üldisele vaatamise langusele, on hakanud kasvama aga kõrgkooli õpilaste telesaadete vaatamine.

Interneti vahendusel telesaadete vaatamise peamise eelisenä tõi üliõpilased välja selle odavuse – arvuti ning internetiühenduse olemasolu on levinud enamiku üliõpilaste seas, mis muudab internetist telesaadete vaatamise odavamaks, kuna ei pea muretsema eraldi teleri ning kaabel- või satelliitühenduse olemasolu pärast. Eelisenä nimetati ka interneti-televisiooni paindlikkust, mis on oluline õppimisele ning tööle kuluvast ajast lähtudes – interneti vahendusel saab telesaateid jälgida üliõpilasele kõige sobilikumal ajal ning nii mitmel korral kui see vajalik on (Bondad-Brown et al 2008).

Austraalia ja USA kõrgkoolide üliõpilaste seas viidi läbi uuring, mis keskendus nende telesaadete vaatamisele ja selle motivatsioonidele, nii traditsioonilise televisiooni, kui internetipõhise televisiooni vaatamisel. Kuigi uurimuses oli välja toodud nelja erinevat tüüpi telesaadete vaatamise ning interneti seoseid, keskendub käesolev uurimistö, lähtuvalt püstitatud uurimiseesmärkidest, seda tüüpi vaatajatele, kes jälgivad teleri asemel kogupikkuses filme ja telesaateid interneti vahendusel ning oma isikliku arvuti kaudu (Bondad-Brown et al 2008). Ehk vaatluse all on need üliõpilased, kes jälgivad telesaateid sellisel kujul nagu need on eetris ka teleri vahendusel.

2007. aastal läbi viidud uuringus kinnitasid 37% küsitluses osalenud üliõpilastest, et vaatavad natukene või tunduvalt vähem traditsioonilist televisiooni, kui interneti-televisiooni. 79% vastanutest märkisid, et kulutavad interneti kasutamisele igapäevaselt vähemalt kaks tundi ning 63% üliõpilastest märkisid, et vaatavad teleri vahendusel telesaateid vähemalt korral päevas. Kuigi interneti sagedaste kasutajate hulk oli üle kolme neljandiku kõigist vastanutest, jäi telesaadete igapäevane internetist vaatamine siiski madalale – umbes 7% juurde. Kõige rohkem, 36%, märkisid üliõpilased ennast internetist telesaadete vaatajateks umbes korral nädalas (Bondad-Brown et al 2008).

Väljatoodud uurimistulemustest saab järeldada, et kuigi interneti kasutamine on igapäevaselt üliõpilaste seas sagedane tegevus, ning telesaadete vaatamine on ka suhteliselt populaarne, vaadati 2007. aastal telesaateid siiski rohkem teleri vahendusel. Seda hoolimata asjaolust, et internetist telesaadete vaatamist peeti aja suhtes palju pandlikumaks ning ka odavamaks võimaluseks.

2. Uurimisküsimused ja metoodika

2.1. Uurimisküsimused

Lähtuvalt käesoleva bakalaureusetöö uurimisteemast on püstitatud peamised uurimisküsimused:

1. Millised on üliõpilaste telesaadete vaatamise harjumused?
  - Milline on telesaadete vaatamise regulaarsus ja telesaadete vaatamisele kulutatav aeg?
  - Milline tähendus on telesaadete vaatamisel üliõpilaste jaoks ja kuivõrd telesaadete vaatamisele keskendutakse?
  - Kas ja kui palju on telesaadete vaatamise harjumused võrreldes ülikooli eelse ajaga muutunud?
2. Millised on üliõpilaste telesaadete vaatamise eelistused?
  - Millist vahendit üliõpilased eelistavad ja mis põhjustel?
  - Milline on telekanalite ja –saadete valik?
3. Millisteks vaatajatüüpideks üliõpilased jagunevad?

Püstitatud uurimisküsimuste eesmärgiks on anda ülevaatlik pilt üliõpilaste harjumustest ja eelistustest, vaadelda harjumuste ja eelistuste põhjuseid ning nende muutumist aja jooksul. Esitatud uurimisküsimused annavad võimaluse uurida ka üliõpilaste eelistusi kanalite ning saadete valikul, telesaadete vaatamise regulaarsust, sellele kulutatavat aega ning seda, kuidas vaadatavate saadetenähtude jätetakse.

2.2. Valim

Lähtuvalt käesoleva bakalaureusetöö uurimisteemast on valim moodustatud Tartu Ülikooli üliõpilastest, kelle õppe- ning emakeeleks on eesti keel. Keeleline tingimus püstitati töö lihtsustamise mõttes juba eeltööna tehtud seminaritöös, mis uuris üliõpilaste üldist mediakasutust, ning mille tulemused on välja toodud antud töö lähtekohtades. Piirkondlikku eristumist antud töös prioriteediks ei võetud, kuna ülikoolid asuvad paaris suuremas linnas

ning üliõpilaste praegused elukohad oleksid koondunud just nende ümber. Selle asemel oli aluseks võimalikult mitmekülgne erialade esindatus. Tartu Ülikooli üheksa teaduskonda oli mitmekülgsuselt sobivaks baasiks. Kui teaduskonnad jagada kaheks, vastavalt *humaniora* ja *socialia* ning *realia, natura* ja *medicina*, on viimases üks teaduskond rohkem. Et valim oleks kaheks jaotumises võrdne, on *humaniora* ja *socialia* harudest lisatud lisaks kõikide teaduskondade kolmele üliõpilasele veel kolm üliõpilast.

Oluliseks filterküsimuseks valimisse sobimisel oli nii teleri kui internetiühendusega arvuti olemasolu praeguses elukohas. Selle eelduse täitmisel jaotus valim kolmeks rühmaks: üliõpilased, kes eelistavad telesaateid vaadata telerist, üliõpilased, kes eelistavad internetti ja arvutit, ning üliõpilased, kes kasutavad telesaadete vaatamiseks mõlemat vahendit. Valimisse kuulus kokku 30 üliõpilast, kolm igast teaduskonnast. Valimi moodustamisel lähtuti kvootvalimi põhimõttest, võttes aluseks neli tunnust. Tausttunnuste alusel moodustatud kvoodid jagunesid järgnevalt:

1. 10 üliõpilast, kes vaatavad telesaateid ainult internetist,
10 üliõpilast, kes vaatavad telesaateid ainult telerist,
10 üliõpilast, kes vaatavad telesaateid nii internetist kui telerist;
2. 3 üliõpilast usuteaduskonnast,
3 üliõpilast filosoofiateaduskonnast,
3 üliõpilast sotsiaal- ja haridusteaduskonnast,
3 üliõpilast õigusteaduskonnast,
3 üliõpilast arstiteaduskonnast,
3 üliõpilast kehakultuuriteaduskonnast,
3 üliõpilast majandusteaduskonnast,
3 üliõpilast loodus- ja tehnoloogiateaduskonnast,
3 üliõpilast matemaatika- ja informaatikateaduskonnast,
3 üliõpilast *humaniora* ja *socialia* teaduskondadest;
3. 15 bakalaureuseõppe üliõpilast ja 15 magistriõppe üliõpilast;
4. 15 meessoost tudengit ja 15 naissoost tudengit.

Valimi täpsem koostus on välja toodud tabelis 1, mis näitab tausttunnuste jagunemist intervjuueritute lõikes. Selgitava märkusena tuleb välja tuua, et arstiteaduskonna tudengite puhul jagati kaheks nende esmane õppeaeg. Ehk kuna arstitudengite õpe kestab enne residentuuri/doktorantuuri kokku kuus aastat, mahuvad selle aja sisse ülejäänud teaduskondade bakalaureuse- ning ka magistritaseme õpped. Lähtuvalt sellest on antud töös

arstiteaduskonna tudengite õppeaeg jagatud kaheks kolmeaastaseks perioodiks, millest esimene on samastatud teiste teaduskondade bakalaureuseõppega ning teine magistriõppega.

Tabel 1. Valimi jaotumine soo, vanuse, vahendi valiku, teaduskonna, õppeastme ning õppeaasta alusel.

Sugu	Vanus	Vahend	Teaduskond	Aste	Aasta
Naine	20	Internet	Usuteaduskond	Bakalaureus	1
Mees	20	Internet	Usuteaduskond	Bakalaureus	1
Mees	25	Mõlemad	Usuteaduskond	Magistrant	1
Naine	25	Mõlemad	Õigusteaduskond	Magistrant	2
Naine	25	Mõlemad	Õigusteaduskond	Magistrant	2
Mees	24	Teler	Õigusteaduskond	Magistrant	2
Naine	23	Mõlemad	Arstiteaduskond	Magistrant	4
Naine	22	Internet	Arstiteaduskond	Magistrant	4
Mees	25	Teler	Arstiteaduskond	Magistrant	6
Mees	23	Mõlemad	Filosoofiateaduskond	Magistrant	1
Mees	21	Internet	Filosoofiateaduskond	Bakalaureus	3
Mees	22	Teler	Filosoofiateaduskond	Bakalaureus	3
Mees	22	Internet	Filosoofiateaduskond	Bakalaureus	3
Naine	24	Mõlemad	Kehakultuuriteaduskond	Magistrant	2
Naine	19	Teler	Kehakultuuriteaduskond	Bakalaureus	1
Naine	19	Internet	Kehakultuuriteaduskond	Bakalaureus	1
Naine	21	Mõlemad	Loodus- ja tehnoloogiateaduskond	Bakalaureus	3
Mees	24	Internet	Loodus- ja tehnoloogiateaduskond	Bakalaureus	1
Naine	22	Mõlemad	Loodus- ja tehnoloogiateaduskond	Bakalaureus	3
Naine	26	Mõlemad	Majandusteaduskond	Magistrant	2
Mees	24	Teler	Majandusteaduskond	Magistrant	1
Naine	22	Internet	Majandusteaduskond	Bakalaureus	2
Mees	21	Teler	Matemaatika- ja informaatikateaduskond	Bakalaureus	3
Mees	21	Mõlemad	Matemaatika- ja informaatikateaduskond	Bakalaureus	3
Mees	23	Teler	Matemaatika- ja informaatikateaduskond	Magistrant	1
Naine	21	Internet	Sotsiaal- ja haridusteaduskond	Bakalaureus	3
Mees	24	Teler	Sotsiaal- ja haridusteaduskond	Magistrant	1
Mees	21	Internet	Sotsiaal- ja haridusteaduskond	Bakalaureus	1
Naine	21	Teler	Sotsiaal- ja haridusteaduskond	Bakalaureus	2
Naine	22	Teler	Sotsiaal- ja haridusteaduskond	Magistrant	1

2.3. Meetod

Käesoleva bakalaureusetöö eeltöona tehtud seminaritöös analüüsiti uuringu Mina. Maailm. Meedia 2011 andmeid, mille tulemus näitas, et üliõpilased eristuvad meediatarbijatena nii üldkogumist kogu rahvastiku suhtes kui ka teistest omavanustest. Läbiviidud kvantitatiivne analüüs lõi eelduse üliõpilaste kui rühma meediakasutuse põhjalikumaks uurimiseks, keskendudes rohkem isiklike harjumuste ja kogemuste täpsemale kirjeldusele.

Käesoleva bakalaureusetöö jaoks vajalike andmete kogumiseks kasutati kvalitatiivset meetodit ning viidi läbi struktureeritud süvaintervjuud, mille moodustasid avatud küsimused ning vastajal oli võimalik vabalt, ilma etteantud vastusevariantideta oma kogemustest ja harjumustest rääkida. Intervjuude läbiviimiseks oli koostatud kava, mis jagunes kolmeks suuremaks alateemaks, vastavalt vahendite kasutamisele, ning need alateemad jagunesid veel omakorda. Läbiviidud intervjuudes sõltusid küsimused suures osas sellest, millised olid eelnevatele küsimustele antud vastused.

Intervjueeritavate leidmiseks kasutati lumepallimeetodit, mille puhul esimesed valimisse sobinud vastajad soovitasid teisi ja nemad omakorda järgmisi.

Intervjuud viidi läbi 1.-30. märtsil 2013. aastal, millele eelnes veebruari lõpus tehtud prooviintervjuu. Intervjuud toimusid individuaalselt ning neutraalsetel pindadel avalikes kohtades. Kõik intervjuud viidi läbi silmast-silma kohtudes, et võimaldada kõige talletamist ning rakendada aktiivse kuulamise tehnikat. Salvestatud intervjuud transkribeeriti aprillikuu jooksul ning analüüsiti seejärel lähtuvalt valimi jagunemisest ning püstitatud uurimisküsimustest.

Intervjuude analüüsimise esimeses osas kasutati vertikaalset analüüsi, milles ühte teemat puudutavaid intervjuude osasid võrreldi omavahel kõikide läbiviidud intervjuude lõikes. Analüüsi teises osas on ühe intervjuu lõikes moodustatud vastajat iseloomustav kirjeldus ning selle alusel kõikide vastanute lõikes loodud tüpologia.

Süvaintervjuud annavad küll kõige põhjalikuma ülevaate harjumuste ja eelistuste põhjustest, kuid seavad oma mahukusega intervjueeritavatele suhteliselt kitsa arvulise piiri – mahukam valim oleks kindlasti oma tulemuste poolest esinduslikum. Ka intervjuu küsimuste avatus, mille tõttu esines palju vastustest olenevaid lisaküsimusi, muutis tulemuste analüüsimise kohati keeruliseks.

3. Uurimistulemused

3.1. Üldised harjumused ja eelistused

Ainult arvutit telesaadete vaatamiseks kasutatavate üliõpilaste seas oli telesaadete vaatamise sagedus väga varieeruv. Kümnest vastanust neli iseloomustasid ennast kui harva televaatajat, kolm aga kui üsna regulaarset televaatajat. Väga sagedase telesaadete vaatajana ei iseloomustanud ennast ükski vastanutest. Üks vastajatest arvas, et tema vaatamissagedus on keskmine, ning üks nimetas ennast väga harvaks telesaadete vaatajaks.

Ainult telerit telesaadete vaatamiseks kasutajate seas oli sagedasi vaatajaid rohkem – viis vastanut kümnest iseloomustasid ennast regulaarsete telesaadete vaatajatena. Neli vastanut iseloomustasid ennast harvade televaatajatena ning üks väga harva televaatajana.

Regulaarsete telesaadete vaatajate hulk oli kõige suurem nende üliõpilaste seas, kes vaatavad telesaateid nii arvutist kui telerist. See on selles osas ka loogiline, et kahe asja jälgimine tähendab suuremat ajakulu vaatamisele ning seetõttu ka suuremat regulaarsust. Mõlemat vahendit kasutatavate üliõpilaste seas oli regulaarseid vaatajaid kümnest vastanust seitse. Kaks vastanut iseloomustasid ennast keskmiste televaatajatena ning üks mitteregulaarsena.

Vaadeldes aga telesaadete vaatamise olulisust, olid vastused ainult arvutist vaatajate hulgas märksa sarnasemad. Nelja intervjuueeritava vastustest järeldus, et telesaadete vaatamine pole nende jaoks eriti oluline ning nelja jaoks üldse mitte oluline. Ainult üks vastanutest nimetas telesaadete vaatamise enda jaoks olulise olevat.

N20_UT: *„Ilmselt ajaviide tegelikult, väga oluline ei ole. Saan ilma ka väga hästi hakkama tegelikult.“*

N22_MT: *„Oluliselt ei ole. Ma nagu ei ole selline, et mul kell kuus hakkab saade ja ma pean kindlasti seda nägema. Kui ei näe, siis ei näe.“*

Ainult telerist vaatajate jaoks oli telesaadete vaatamise olulisus suhteliselt sarnane ainult arvutist vaatajate omale. Kolm vastanut ei pidanud seda enda jaoks üldse oluliseks ning kaks mitte eriti oluliseks. Enda jaoks suhteliselt olulisena iseloomustasid telesaadete vaatamist kolm vastanut ning ainult üks pidas tegevust päris oluliseks.

Ka mõlemat vahendit kasutavate üliõpilaste seas ei olnud tulemused selles osas erinevad – viis vastanut kümnest ütlesid, et telesaadete vaatamine ei ole nende jaoks eriti oluline, ning kolm, et see pole üldse oluline. Ainult üks üliõpilane nimetas telesaadete vaatamist väga oluliseks ning üks vastanu suhteliselt oluliseks.

Küsidest telesaadete vaatamise eesmärgi kohta arvutist vaatajate osas, pakkudes vastusevariantideks meelelahutust, ajaviidet ja informatsiooni hankimist, olid ülekaalukalt levinumateks vastusteks kaks esimest – meelelahutus ja ajaviide.

Ainult telerist vaatajate jaoks oli kõige olulisemaks eesmärgiks meelelahutus, mille märkis ära üheksa vastanut kümnest. Arvuliselt teisena, kuuel korral, märgiti aga ära informatsiooni saamine, mis arvutist vaatamise puhul oli olnud märksa teisejärgulisem. Teleri vaatamist kui ajaviidet märkisid vastajad ainult kahel korral.

M24_MT: *„Oluline ta nagu iseenesest ei ole ja ta on meelelahutuslik ikkagi.“*

M24_SHT: *„Katsun ikka vaadata informatsiooni saamiseks ka, et uudiseid või mingeid muid poliitikasaateid nagu näiteks „Vabariigi kodanikud“. Aga päris palju on ka meelelahutuseks, et see peab paika küll, et kui tuled peale pikka päeva koju, siis on mõnus panna telekasse mingi siuke mõtteid nüristav sari käima ja lihtsalt tiksuda seal.“*

Mõlemat vahendit kasutavate üliõpilaste seas olid kaheks võrdselt populaarseks eesmärgiks informatsiooni hankimine ning meelelahutus, seejuures osati välja tuua ka saateid, mida ühel või teisel eesmärgil vaadatakse.

N24_KT: *„Sõltuvalt saatest, et mul on seal kujunenud välja omad lemmikud ja mõni on selline mis harib ja teine on selline mis on lihtsalt ajaviide, siuke lõbus.“*

M25_UT: *„Sarju ma vaatan meelelahutuse eesmärgil, filme vaatan ma ka meelelahutuseks... /.../ ... sest dokumentaalfilme ma nii vaatan ka, professionaalses mõttes, mõnikord.“*

Mõlemat vahendit kasutavatest üliõpilastest mainisid kolm telesaadete vaatamist ajaviite eesmärgil ning üks vastanutest ütles, et laseb saadetel üksnes taustaks mängida.

Mõeldes muutustele oma telesaadete vaatamise harjumustes, seoses üliõpilase staatusesse astumisega, jagunesid vastused arvutist vaatajate seas suures osas kaheks – kuus vastajat ütlesid, et telesaadete vaatamise võimalused ja harjumused on jäänud samaks, neli aga

arvasid, et telesaadete vaatamine just telerist, võrreldes näiteks gümnaasiumiajaga, on jäänud mahult vähemaks.

N19_KT: *„Ma kodus vaatasin rohkem ma arvan, aga see oli üldiselt gümnaasiumi alguse poole, ma vaatasin üldse põhimõtteliselt ainult telekat, arvutist ei teadnud peaaegu et midagi.“*

N20_UT: *„...võib-olla on lihtsalt teleka osas on muutunud, et enam telekat nii palju ei vaata... Nüüd ei ole lihtsalt enam taustaks.“*

Ka telerist vaatajate seas oli kõige rohkem neid, kes arvasid, et üliõpilaseks saamine ei toonud kaasa muutuseid nende telesaadete vaatamisharjumustes. Üks vastanutest arvas, et vaatab praegu, võrreldes keskkooliajaga vähem telesaateid ning kolm vastanut arvasid, et ülikoolis käimise ajaga on nad hakanud rohkem telerit vaatama.

Mõlema vahendi kasutajate seas oli kõige rohkem – viis – neid, kes ütlesid, et enne ülikooliaega vaatasid nad telesaateid rohkem kui ülikooliajal. Samas kaks vastajat arvasid, et üliõpilasena on nad just rohkem hakanud telesaateid vaatama. Kolm vastanut iseloomustasid oma ülikoolieelseid ja –aegseid harjumusi muutumatutena.

Telesaadete sisueelistuste osas olid muutused arvutist vaatajate seas aga seoses üliõpilase staatusega suuremad, eelistuste muutumatust kinnitasid ainult kolm vastanut. Kaks vastanut ütlesid, et üliõpilasena on nad hakanud rohkem jälgima uudiseid ning üks ütles, et saated, mida ta praegu vaatab, on võrreldes ülikooli-eelse ajaga muutunud mitmekülgsemaks. Ühe vastaja sõnul on ta hakanud rohkem vaatama ETV saateid ning ühe vastaja jaoks oli peamine muutus seisnenud selles, et ta ei kasuta telesaateid enam taustaks.

Telerist telesaadete vaatajate seas ütlesid neli vastajat, et nende eelistused on võrreldes gümnaasiumiajaga jäänud samaks. Kaks vastajat ütlesid, et üliõpilasena on nad hakanud rohkem uudiseid jälgima ning üks lisis, et ka praegu õpitav eriala on vaatamiseelistustesse saateid lisanud. Ühe iseloomuliku joonena mainisid vastajad, et üliõpilasena ollakse saadete suhtes valivamad ning otsitakse asjalikku sisu.

N21_SHT: *„...mille peale on mõistlikum aega kulutada... /.../ no ma ei viitsi Kanal2 pealt mingit igasugust jura vaadata, a'la minu mees otsib mu naist või mida iganes, mis asjad seal on, selles mõttes.“*

M24_ÕT: *„Khm, ma arvan, et võib öelda küll, et pärast ülikooli minekut olen hakanud rohkem uudiseid jälgima.“*

Nii telerist kui arvutist vaatajate seas ütlesid kõik vastajad peale ühe, et nende eelistused saadete osas on muutunud. Peamise suunana toodi välja, et vähenenud on kommertskanalite Kanal2 ja TV3 vaatamine ning üleüldiselt meelelahutuslike saadete vaatamine. Suurenenud on erinevate ETV saadete vaatamine, hinnatakse rohkem dokumentaalsaateid, uudiseid ja teadussaateid.

M23_FT: „Siis näiteks noh Kanal2 ja TV3-e vaatamise sagedus on vähenenud äkki.“

N21_LTT: „Sest Kanal2 ei tundu enam üldse huvitav. Nüüd ma vaatan hästi palju ETV-d nagu mingi vanainimene.“

N26_MT: „Kui vanasti vaatasin ainult mingeid meelelahutuslikke saateid, siis nüüd vaatan igasuguseid targemaid asju ka.“

N25_ÕT: „Ma vaatan rohkem uudiseid ja dokumentaalsaateid.“

3.2. Arvutist telesaadete vaatajad

Kõige suuremaks eeliseks, mida üliõpilased arvuti puhul telesaadete vaatamisel peavad, on kellaajalise piirangu puudumine ning ajaline paindlikkus, mis ei sunni ühel kindlal kellaajal teleri ees olema, vaid võimaldab meelepäraseid saateid vaadata endale kõige sobivamal ajal, mis võib eetriaajast väga palju erineda. Väga oluliseks pidasid üliõpilased arvuti puhul ka suuremat valikut vaadatavate saadete osas, sest internetist telesaadete vaatamise puhul ei sea kindel programm või saatekava vaadatava sisu suhtes piiranguid.

N21_SHT: „...Aga nüüd ma saan vaadata ka asju, mis ei ole üldiselt Eestis kättesaadav ehk mu võimalused on kindlasti paranenud.“

M24_LTT: „Sest see on nii palju mugavam. /.../ ...sa saad ükskõik millal mida vaadata ja ükskõik kus.“

N20_UT: „Telerist ei tule neid, selle pärast. Vähemalt minu kanalitelt ei tule.“

Lisaks toodi arvuti eelistena välja ka reklaamipauside puudumist, kuid võimalust vajaduse korral ise vaadatav saade pausi peale panna. Arvutist telesaadete vaatamist iseloomustas üks vastajatest kui personaalset tegevust, võrreldes märksa seltskondlikuma teleri vaatamisega. Seda just sellepärast, et arvutist vaatamisel on sellega seotud tavaliselt üks inimene ning

üldjuhul teeb ta seda kõrvaklappidega. Sellega haakuvalt tõi üks vastanutest välja, et arvutist saadete vaatamisel on kergem oma tähelepanu vaadatavale asjale koondada.

Küsimuse peale, kas hetkel arvutist telesaadete vaatajad oleksid nõus arvuti teleri vastu vahetama, kui sealt tulev programm pakuks rohkem neid saateid, mis neile meelepärased on, oli enamik ühel meelel, et jääksid siiski arvutist vaatajateks ning kahtlesid sügavalt, kas vahetaksid arvuti teleri vastu.

Kõige populaarsemaks telekanaliks oli arvutist telesaadete vaatajate seas ETV, mida nimetati kuuel korral kümnest. Oluline on siinkohal aga see, et neli vastanut ei vaata telekanaleid üldse ning nende telesaadete vaatamine piirdub ainult regulaarselt seriaalide vaatamisega. Teistest vaadatavatest Eesti kanalitest nimetati paaril korral ka TV3-e. Ära märkimist leidsid ka Eurosport, CNN, ETV2, HBO, Stars ja TipikasTV.

Regulaarselt vaadatavatest saadetest olid ülekaalukalt enamuses ETV saated. Nendest toodi välja „Ringvaade“, „Terevisioon“, „Aktuaalne kaamera“, „Pealtnägija“, „Vabariigi kodanikud“, „Foorum“ ja „Välisilm“. Lisaks ETV saadetele tõi üks vastanu välja ka Kanal2 saated „Kuldvillak“ ja „Meie aasta Siberis“. Neli vastanut nimetasid ennast regulaarseteks televaatajateks ainult seriaalide puhul, kuid ainult üks vastaja tõi vaadatavana välja ühe Eesti seriaali. Selleks oli „Tuulepealne maa“. Üleüldiselt tõid arvutist telesaateid vaatavad üliõpilased välja, et nende telesaadete vaatamine on rohkem planeeritud kui juhuslik – ei esine valimatult kõige vaatamist, vaid otsitakse mingit konkreetset sisu, mis hetkel vajalik on. Ka harjumust kui olulist faktorit vaadatavate saadete valimisel nimetasid kümnest üliõpilasest ainult kaks.

M21_SHT: „*Juhuvaatamist on suht null.*“

M22_FT: „*Pigem rohkem regulaarselt, et juhuslikult kui ma lihtsalt maha istun teleri ette, seda ei juhtu väga tihti.*“

Juhuvaatamiste osas oli telesaadete valik märksa laialdasem – nimetati spordiülekandeid, talendisaadet „Eesti otsib superstaari“, „Stiilipäevikut“, „Välisilma“ dokumentaalfilme, kuid ka regulaarses vaatamises nimetatud „Foorumit“ ja „Vabariigi kodanikke“.

Kõige suurem tähelepanu arvutist telesaadete vaatajate poolt on kahtlemata suunatud välismaa seriaalidele. Seejuures langevad vaadatavad seriaalid palju kokku – enamuses on tegemist hetkel populaarsete seriaalidega, mille puhul pingsalt uue hooaja või osa ilmumist oodatakse. Seriaalidest vaadatakse: „Friends (Sõbrad)“, „How I met Your Mother (Kuidas ma kohtasin teie ema)“, „Broadwalk Empire (Keelujaja kuningas)“, „Vikings“, „The Borgias (Borgiad)“,

„The Office (Kontor)“, „30 Rock“, „That 70’s show (Kuumad 70ndad)“, „The Big Bang Theory“, „Borgen (Võimu kants)“, „Spartacus“, „Californication“, „Camelot“, „Game of Thrones (Troonide mäng)“, „Dexter“, „Grey’s Anatomy (Grey anatoomia)“, „Cougar Town“ ning „Through the Wall“. Nimetatud seriaalidest kümme on jooksnud või jooksevad ka praegu Eesti telekanalitelt ehk soovi korral oleks võimalik neid vaadata ka telerist. Küsides, miks ei vaadata seriaale võimaluse korral telerist, oli kaheks peamiseks põhjuseks kellaaja sobimatus ning hooegade vanus.

N22_MT: „*Mugavam on ise valida aega ja kohta.*“

M22_FT: „*Sellepärast, et see nagu ajavahemik, millal siin esilinastuvad nii-öelda on niivõrd suur ja noh kuna internetis on kättesaadavus momentaalne, siis ma jään seda vaatama.*“

Samas ütlesid mitu vastajat, et on hetkel arvutist vaadatavate seriaalideni jõudnud just tänu telerile.

N21_SHT: „*Oo ja, seda on olnud, aga seda on väga paar üksikut korda olnud ja kusjuures enamik juba jookseb nagu Eestis või...*“

M20_UT: „*...“How I met Your Mother’i“, selle ma leidsin küll niimoodi, et nägingi TV6 pealt juhuslikult, nägin ühte osa ja siis mõtlesin, et seda tahaks nagu vaadata.*“

Seriaalide vaatamisest ilmnas ka see, et vanemaid seriaale laetakse internetist alla pigem hooegade kaupa ning vaadatakse lühikese aja jooksul järjest, värskeid osasid vaadatakse aga pigem ühekaupa, vahetult peale nende linastumist. Võrreldes *online*’s vaatamist ning alla laadimist, esines vastuste seas alla laadimise tunnistamist rohkem.

Võrreldes aga telesaateid üldiselt, vastasid peaaegu kõik üliõpilased, et vaatavad telesaateid tagantjärele, ning ainult üks vastanutest ütles, et vaatab telekanaleid arvutist ka reaalajas. Lähtudes aga sellest, et arvutist telesaateid vaatavad üliõpilased pidasid selle võimaluse suurimaks eeliseks teleri ees just paindlikkust aja suhtes, ei ole imestada, et ajapaindlikku järelvaatamise võimalust ka kõige rohkem kasutatakse.

Enda kursis olemist sellega, mida üldse on võimalik vaadata ning mida internetil pakkuda on, hindasid kõik üliõpilased suhteliselt kõrgelt. Peamiselt toodi välja, et kui kõigega kursis ei olda, siis nii paljuga kindlasti, kui enda jaoks tarvis on, et enda soovikohased vaatamised ära vaadata. Kui endale sobivate saadete leidmise oskusi pidasid kõik üliõpilased suhteliselt

kõrgeks, ütlesid mitmed vastanud, et mingite kindlate saadeteni jõudmisel on tihti abi olnud ka perekonnast või sõpradest.

M24_LTT: „...eelkõige vanemad siis, et nemad nii-öelda ütlevad siis, mis on hea, mida võiks vaadata ja siis läbi selle olen ka leidnud selle nii-öelda esmaspäevased dokid.“

N22_AT: „Oleneb inimesest. /.../ Noh keda sa tead, et kellel on nagu hea maitse, kes on nagu varem sulle soovitanud midagi ja siis noh, nagu nende, nende soovitusi ikka nagu arvestan.“

Ka meediast ning sotsiaalmeediast saadud soovitusi võtavad mitmed vastanutest enda sõnul arvesse ning lasevad ennast nendest juhinduda.

M21_FT: „...et sealt Postimehest vaatan, seal lingid on vahest mingi telekanali viidetele.“

Saatekava lugemine oli kõigi kümne üliõpilase hulgas suhteliselt ebapopulaarne. Kaks vastanut, kes vastasid, et saatekava vahel vaatavad, ütlesid ka seda, et otsivad sealt alati midagi kindlat, konkreetset sisu. See kinnitab juba eelpool väljatoodut, et saadete valikul ollakse suhteliselt valivad ning lähtutakse konkreetsest sisust, mitte ei vaadata midagi juhuslikku lihtsalt vaatamise pärast.

Küsidest telesaadete vaatamisele kulutatava aja kohta, tekitas selle määratlemine enamuses vastajatest raskusi. Seda põhjendati sellega, et igapäevaselt on väga raske välja tuua ühte kindlat ajahulka, mida telesaadete vaatamisele kulutatakse. See maht on väga kõikuv nii päevade, nädalate kui ka kuude lõikes. Kõik vastanutest ütlesid, et vaatavad telesaateid vähemalt paar korda nädalas. Kõige suuremaks ajahulgaks, mida telesaadete vaatamisele selles rühmas kulutati, oli umbes poolteist tundi päevas. Enamik vastanutest kõikus oma vastustega kahe kuni viie tunni juures nädalas. Kõige väiksemaks ajaliseks mahuks, mida telesaadete vaatamisele kulutati, oli paar tundi nädalas.

Ka ühte kindlat kellaaega, millal telesaateid vaadatakse, ei osatud välja tuua. Olles eelpool rääkinud ajapaindlikkuse olulisusest, on lihtne järeldada, et enamus vaadatavast mahust vaadatakse ära võimaluse korral, kui tekib piisav hulk vaba aega. Kaks vastanut oskasid oma telesaadete vaatamise aega ka konkreetsemalt määratleda ning mõlemal juhul jaotus see päeva lõikes kahte osasse – hommikusse ja õhtusse. Piisava ajahulga leidmise olulisus tuli välja ka sellest, et enamus vastanutest kinnitas, et eelistavad vaadata saateid kompaktselt, terve osa korraga. Ainult üks vastajatest ütles, et vaatab saateid osade kaupa, mitte järjest.

Ainukeseks vastuseks, milles kõik kümme vastajat ühel meelel olid, oli taustamüra loomise küsimus. Kõik vastanud ütlesid, et arvutist telesaateid vaadates keskenduvad nad mingil määral alati sisule ja ei pane kunagi ühtegi saadet mängima eesmärgiga luua taustamüra. Mitmel korral toodi välja, et kui on soov vaikust peletada, pannakse mängima raadio või telerist mõni muusikakanal, kuid mitte telesaade.

3.3. Telerist vaatajad

Üliõpilased, kes telesaateid ainult telerist vaatavad, põhjendasid teleri eelistamist arvutile erinevalt. Kõige lihtsama põhjusena toodi välja, et teler kui vahend meeldib lihtsalt rohkem. Kaks vastanut mainisid teleri mugavust ning üks nimetas telerit ideaalseks „passiivse vaatamise“ võimaluseks, rõhudes sellele, et suures osas vaatab ta telerist seda, mida keegi teine enne vaatab, ning see muudab teleri vaatamise tema jaoks lihtsaks.

M21_MIT: *„Ehk ma olen passiivne vaataja, võrdne passiivse suitsetajaga – ma ei pane ise suitsu põlema.“*

Teleri eelistamise osas toodi välja ka seda, et kuna saadete hulk, mida vaadatakse, on väike, siis rahuldab teler kõik vajadused. Ehk puudub vajadus näiteks arvutist midagi juurde otsida. Teleri eeliseks nimetasid üliõpilased suurema ekraani mugavust, suurimaks miinuseks aga reklaamide rohkust.

Kõige rohkem vaadatavate telekanalite osas kordusid suures osas eelmises peatükis väljatoodud. Eesti telekanalitest kõige populaarsemateks olid ETV ja TV3, vähem mainiti TV6-te ja Kanal2-te. Samas leidis ka üldistavaid vastuseid, kus loeti ennast lihtsalt „Eesti kanalite“ vaatajaks. Lisaks nendele toodi mitmel korral välja Fox Life, Discovery Channel, History Channel ja Eurosport. Üksikutel kordadel mainiti Investigation-it, Kanal12, AloTV-d, VH1-te ja Seitset. Küsides vastajate käest, kas nad enda arvates vaatavad rohkem Eesti või välismaa kanaleid ja saateid, said napi enamuse Eesti omad.

Regulaarselt vaadatavate saadete seas olid kindlalt esikohal ETV saated. Regulaarselt vaadatavatena märgiti „Aktuaalset kaamerat“, „Terevisiooni“, „Välisilma“, „Vabariigi kodanikke“, „Pealtnägijat“, „Spordiuudiseid“, „Kirjandusministeeriumit“, „Foorumit“, „Kahekõnet“, „Õnne 13“ ja ETV-st ülekantavat „Eurovisiooni“. Teised regulaarselt vaadatavad saated kuulusid TV3-e programmi: „Eesti otsib superstaari“, „Seitsmesed uudised“ ja „Kättemaksukontor“. Kanal2 saadetest maini ühel korral „Reporterit“.

Regulaarselt vaadatavate saadete seas oli ainult kaks välismaist saadet – tennisevõistluste ülekanded Prantsuse lahtistelt ning Austraalia lahtistelt meistrivõistlustelt. Ülejäänud regulaarselt vaadatavad saated olid kõik Eesti omatoodang ning Eesti kanalitelt jooksvad. Eesti omatoodangu kõrge hindamine tuli välja ka vastustest.

M22_FT: *„Mm tegelikult mulle väga meeldib Eesti saateid vaadata, nii et ma arvan et... seda omatoodangut ma hindan.“*

M21_MIT: *„Tegelikult mul nagu see arvamus on nii oluliselt paranenud kindlasti viimasel ajal, et tehakse Eestis häid asju, ma lihtsalt ei vaata, ma arvan.“*

Juhuvaatamise alla liigitatud saated olid oma taustalt aga palju mitmekesisemad. Juhuvaatamise saadete osas toodi välja ETV saated „Aktuaalne kaamera“, Jamie Oliveri kokasaated, „Rakett69“, „Köögikodanikud“, „Tähelaev“, „Ringvaade“ ja „Pealtnägija“, mille põhjal võib öelda, et peaaegu kõik vastanutest vaatasid, võttes arvesse nii regulaarset kui juhuvaatamist, väga palju ETV saateid. Kanal2 saadetest toodi juhuvaatamise osas välja „Doktor Olaf“, „Pilvede all“ ja „Eesti kõige-kõige“. TV6 saadetest mainiti „Simpsoneid“ ja „Perepead“. Lisaks nimetati juhuvaatamise all ka erinevaid kriminaalsarju, kõiki seriaali „CSI“ vorme, spordisaateid, ning välismaistelt populaarteaduslikelt kanalitelt jooksvaid saateid „Pandikunnid“ ja „How It’s Made“.

Kui arvutist vaatajate hulgas oli väga palju erinevate seriaalide vaatajaid, siis teleri puhul olid arvud selles osas märksa tagasihoidlikumad. Valikud see-eest langesid mõnes osas aga kokku. Telerist vaadatavatest seriaalidest leidsid mainimist „Südameasi“, „Hercule Poirot“ ja „Kuumad 70ndad“, mis on kõik ETV-st jooksvad sarjad. TV6-st jooksvatest sarjadest mainiti „A-rühma“ ja „Kuidas ma kohtusin teie emaga“, Kanal2 sarjadest „Mentalisti“ ning „Kaks ja pool meest“. TV3-e seriaalidest leidis mainimist „Grey anatoomia“.

Vaadatavate telekanalite ja telesaadete valiku langetamisel märkisid enamus vastajatest põhjuseks harjumuse just antud kanaleid või saateid vaadata.

M25_AT: *„See mängib päris suurt rolli, tavaliselt ma ikka ei vaata siukseid kanaleid, mida ma pole harjunud vaatama.“*

Olulise faktorina vaadatavate saadete valikul nimetati ka konkreetsete saadete sisu, mis oli osade üliõpilaste puhul tugevamaks kaalukeeleks kui harjumus.

N22_SHT: *„Ma valin vist pigem ikka sisu järgi, et kui ma tahan meelelahutust vaadata, siis ma vaatan mingi Kanal12-st midagi.“*

M24_MT: „*Ee kaks asja on kombineeritud, on harjumus ja tuju. /.../ ...päris midagi niimoodi huupi ma vaatan üliharva...*“

Kuna ühe peamise põhjusena, miks eelistatakse arvutit telerile, on vaadatava sisu rohkus, uuriti üliõpilaste käest ka seda, kas nad on kunagi tundnud, et saatekava seab neile piire ehk kuigi neil oleks soov telerit vaadata, ei saa nad seda teha, kuna puudub meelepärane programm. Kolm vastanut kinnitasid, et on mõelnud selle peale ning kaks, et ei ole selle peale mõelnud. Küsimuse peale, et milliseid kanaleid vastajad telerist sooviksid näha, lähtudes sisust, mis oleks neile kõige meelepärasem, olid vastused väga erinevaid.

M22_FT: „*No võib-olla võiks olla üks minu maitsele muusikakanal rohkem.*“

M24_SHT: „*Aga mille järele ma vahel puudust tunnen, on see, et oleks hea muusikakanal, kust lastaks nagu kaasaegset muusikat ja nagu kõikidest žanritest.*“

M24_ÕT: „*Et kui tuleks selline ekstreemspordi kanal, mis näitaks just neid alasid, mis meeldivad, mingi langevarjuhüpped ja kakkust ja kõike sellist rohkem, et siis ilmselt oleks see, see kanal, millest ma puudust tunnen.*“

Samas leidus ka mitu vastajat, kes arvasid, et tegelikult on kanaleid väga palju ja kui otsida, leiab meelepärast igale maitsele. Asi võib pidama jääda lihtsalt viitsimise ja tungiva vajaduse taha.

Seoses endale meelepärase sisu mitteleidmisega küsiti üliõpilaste käest ka seda, mida nad teevad olukorras, kus on plaanitud telerit vaadata, kuid sealt parasjagu midagi ei tule. Vastused jagunesid kaheks – lahenduseks peeti kas teleri kinnipanemist ning millegi muuga tegelemist või siis saadaval olevatest halbade valikutest parima leidmist. Mõlema variandi kasuks tegutsevaid üliõpilasi oli täpselt võrdselt.

Kuigi eelpool väljatoodust ilmnes, et telerist telesaateid vaatavad üliõpilased on pigem regulaarsed- kui juhuvaatajad, tuli välja ka see, et teleri vaatamine iseenesest on pigem juhuslik tegevus, mida ei planeerita ette. Regulaarsuse saadete osas toob kaasa kellaeg, millal üldjuhul teleri ees ollakse.

Teleri vaatamise kellaajad langesid kõigil vastanutel suures osas kokku. Taaskord esines kahene jaotus – telerit vaadatakse kas hommikul enne kooli või õhtul, kas siis peale kooli või tööd. Nädalavahetuste osas paigutus teleri vaatamine ka päevasele ajale. Teleri vaatamisele kulutatav aeg oli aga suhteliselt varieeruv. Kõige pikemaks päevaseks teleri vaatamise ajaks

osutus umbes neli ja pool tundi päevas. Keskmiseks ajakuluks võib lugeda üks kuni kaks tundi päevas.

Samavõrd erinevad olid vastused ka selles, kuivõrd keskendunult telerit vaadatakse. Kolm vastajat iseloomustasid oma vaatamist kui täielikult saatele keskendunud vaatamist, neli ei määratlenud ennast kindlalt ühtegi äärmusesse ning ütlesid, et nende keskendumisaste sõltub pigem vaadatava saate sisust. Kolm vastanut ütlesid, et telerit vaadates ei keskendu nad sellele üldse. Need kolm vastanut, kes ütlesid, et ei keskendu telerist tulevatele saadetele üldse, olid ühtlasi ka need, kes tunnistasid teleri pidevat kasutamist taustamüra loomiseks.

M25_AT: „*Tegelikult kui ma telekat vaatan, siis tavaliselt olen sellesse süvenenud.*“

N19_KT: „*Pigem mul ongi see nagu tausta eesmärgiks.*“

M23_MIT: „*No 99% ajast teen ma ka midagi muud.*“

Küsites üliõpilastelt, kui palju loetakse saatekava, vastasid kaks üliõpilast, et ei jälgi seda üldse ning kaks üliõpilast, et teevad seda harva. Paber kandja peal saatekava pidevaks lugejaks ei nimetanud ennast keegi. Kõige populaarsemateks variantideks olid arvutist või telerist saatekava vaatamine. Saatekavast aga märksa olulisemaks allikaks osutusid sõbrad, tuttavad ja perekond.

M25_AT: „*Osade inimeste soovitusi sa võtad nagu ikka natukene tõsisemalt.*“

M23_MIT: „*No see oleneb sõbrast. On neid, kellega ma tean, et mul on sarnane maitse, nende pakkumisi võib-olla kuulaks.*“

N21_SHT: „*...pühapäeval oli vist mingi, minu... su nägu kõlab tuttavalt või mingi asi, millest ma pole varem kuulnudki midagi ja siis terve Facebook oli nagu kuidagi seda täis, et oo täiega naljakas. Ja siis ma mõtlesin, et mis kuradi asi see on ja tegingi selle lahti...*“

Olulise infoallikana nimetati ka sotsiaalmeediat. *Facebook*'i puhul toodi välja, et lisaks sõprade ja tuttavate soovitustele saab selle kaudu saadete kohta informatsiooni ka konkreetsete saadete või saadet edastava telekanali fänniks hakates. Siiski kaks vastajat ütlesid ka seda, et ei jälgi soovitusi üldse ning kolm vastajat pidasid pigem ennast aktiivseks otsijaks.

3.4. Mõlema vahendi kasutajad

Üliõpilaste seas, kes ütlesid, et vaatavad telesaateid nii arvutist kui telerist, oli oluline uurida ka seda, mille alusel nad ühe või teise vahendi kasuks otsustavad. Arvuti kasutamise osas toodi välja, et arvuti on üldjuhul rohkem käepärast kui teler, seega võib sõltuvalt olukorrast olla arvuti vaatamise maht suurem. Arvuti kui vahendi ühe peamise eelisena toodi välja selle ajapaindlikkust ning sellest tulenevalt vaadatakse arvutist saateid siis, kui telerist tuleva saatekavaga ei ole võimalik oma aega kokku sobitada ehk arvutist vaatamine aitab paremini telesaadete vaatamist sobitada oma isiklikku graafikusse. Nende hulgas, kes vaatasid välismaiseid seriaale, oli sarjade puhul arvuti eelistamise põhjuseks kättesaadavuse kiirus – kui muid saateid eelistati vaadata telerist, siis seriaale, et saada võimalikult kiiresti kätte kõige värskemad osad, eelistati vaadata arvutist.

Teleri suurimate eelistena arvuti ees toodi välja mugavust, subtiitrite olemasolu ning kindlat kvaliteeti, samas rõhutades taaskord saatekava piiratust, leidis ka neid üliõpilasi, kes ütlesid, et eelistavad üldjuhul telerit vaadata, kuid kui sealt midagi ei tule, vahetavad nad teleri arvuti vastu. Ka arvukad reklaamipausid toodi teleri negatiivse joonena välja. Võrreldes mahtusid, mida kulutatakse teleri ning arvuti vaatamisele, jagunesid need suures osas võrdselt pooleks, kuid nagu edaspidisest analüüsist välja tuleb, on enamusel üliõpilasest välja kujunenud kindlad eelistused, mille alusel vaadatakse teatud saateid ühe vahendi abil ning teatud saateid teise vahendi abil. Vastustes mainiti mitmel korral ka seda, et arvutist telesaadete vaatamisel ühendatakse see teleriga ning selle abil kaotatakse arvuti üks suurimaid miinuseid, milleks on väike ekraan.

Siia rühma kuuluvast kümnest üliõpilasest nimetasid üheksa ETV-d telekanaliks, mida nad vaatavad telerist. Teiste telerist vaadatavate kanalite mainimine oli märksa väiksem, kuid äramärkimist leidsid TV6, ETV2, Eurosport, Kanal2, TV3, Viva, PRO7, SonyTV, Fox Life, Discovery, Kanal11, National Geographic, Viasat Sport Baltic, Viasat Premium ja AloTV. Vaadatavad telekanalid ühtivad suures osas nende telekanalitega, mida vaadati ka kahes eelpool analüüsitud rühmas.

Ka internetist jälgitavate telekanalite osas oli võidukas ETV, mida mainiti neljal korral. Siinjuures on oluline aga see, et ainult viis vastanut kinnitasid, et vaatavad internetist telekanaleid kui selliseid.

Telekanali valiku puhul peeti kõige olulisemaks aspektiks sisu ning varasemat kogemust, saadete valimisel märgiti olulisena ka hetke tuju. Kuus vastanut kümnest ütlesid, et vaatavad

telerist rohkem Eesti kanaleid, kaks nimetasid ennast välismaa kanaleid eelistavateks ning kaks mõlemaid võrdselt vaatavateks.

Kuna telerist vaatamise ühe miinusena toodi välja programmi piiratust, oli intervjuudes küsimus ka selle kohta, kui tihti tunnevad üliõpilased, et nad tahaksid telerit vaadata, kuid seal ei tule midagi huvitavat. Kuus üliõpilast vastasid, et tunnevad seda vahel ning üks, et tunneb seda päris tihti. Samas tunnistasid kuus üliõpilast, et kui telerist midagi meelepärast ei tule, otsitakse halbadest valikutest parim ja jäetakse teler selle peale. Sel viisil valitud saadet jäädakse kas vaatama kuni midagi paremat tuleb või jäetakse teler taustaks mängima ning tegeletakse samal ajal muude asjadega.

N25_ÕT: „*Jah ma, kui ma ühtegi head valikut ei leia, siis mul ongi niimoodi, et siis mul põhimõtteliselt jääb see teler taustaks mängima.*“

N22_LTT: „*...et ma mõnikord lihtsalt panen teleri kinni ja mõnikord vaatan, et äkki see läheb natukene paremaks.*“

M25_UT: „*...võtan lihtsalt halbadest mingisuguse variandi, jätan selle.*“

Küsimuse peale, millise sisuga kanalist puudust tuntakse, olid vastused väga mitmekülgsed ning lähtusid enamuses vastaja hobidest ja huvidest. „Unistuste“ kanalitena pakuti väärtfilmide kanalit, erootikakanalit, hommikust õhtuni uute filmidega täidetud kanalit, ainult muusikaga sisustatud muusikakanalit, õiguskanalit, loodus-, psühholoogia-, ajaloo- ja dokumentaalsarjadekanalit. Üks vastanutest ütles, et sooviks telekanalite nimistus näha USA spordikanalit ESPN ning üks vastanu arvas, et kõik vajaliku saab, kui mitte telerist, siis arvutist, kätte.

Regulaarselt telerist vaadatavate saadete osas oli suur osa neid saateid, mida mainiti ka eraldi telerist ning arvutist vaatamise puhul. Regulaarselt vaadatavaid saateid tuli sellegi rühma selles osas kõige rohkem ETV programmist: „Kirjandusministeerium“, „Jüri Üdi klubi“, „OP“, „Aktuaalne kaamera“, „Terevisioon“, „Ringvaade“, „Pealtnägija“, „Vabariigi kodanikud“, „Välisilma“ dokumentaalfilmid, sarjadest „Holby City Hospital“ ja „Südameasi“. Kanal2 saadetest mainiti „Reporterit“ ja „Tantsud tähtedega“, TV3 saadetest sarju „Kättemaks“ ja „Grey anatoomia“. Teised mainimist leidnud saated olid pärit mitmetelt erinevatelt kanalitelt.

Ka juhuvaatamises olid esikohal ETV saated. Harvade, peale sattudes, vaatamiste all mainiti kultuurisaateid „OP“ ja „MI“, päevakajalist „Ringvaadet“ ja „Pealtnägijat“, teadussaadet

„Rakett69-t“, ning „Klassikatahti“, „Ajujaht“ ja „Õnne 13-t“. Lisaks nimetati Kanal2 saateid „Galileo“, „Kuldvillak“, „Reporter“ ja „Subboteja“. TV3 juhuvaatamiste hulka kuulusid „Seitsmesed uudised“ ja „Võta või jäta“. Vaadates koos regulaarseid ning juhuvaatamisi, võib üldistavalt öelda, et ETV *prime time* saateid vaatavad enamik selles rühma üliõpilastest. Samas kahe teise suurema Eesti kanali Kanal2 ja TV3 vaatajaskond, nii regulaarses- kui juhuvaatamises, jääb palju maha. Ka välismaa kanalitelt vaadatavate saadete arv on väike võrreldes ETV-st vaadatavate saadete mahuga. Nimetades kanaleid ja saateid, mida eelistatakse vaadata ja mida mitte, olid paljudel üliõpilastel suhteliselt konkreetsed ning kohati isegi karmid seisukohad ja iseloomustused.

M23_FT: „ETV plussiks on see, et ei ole reklaame. Või näiteks Kanal2, see „Reporter“ ei kõlba minu jaoks kuhugi, sest see on kuidagi nii.. nii pikk ja siuke joru ja siuke sisutu, võrreldes näiteks „AK-ga“.

M25_UT: „Kanal2. /.../ See on rõve kommertskanal. Sisutühi kommertskanal, et ma isegi, isegi TV3-e ka nüüd ei vaata.“

Mitmel korral nimetati ka keelebarjääri kui probleemi, mis ei lase vaadata näiteks telekanaleid, mis on vene keeles. Kuid kõige suurema kriitika osaliseks sai kahtlemata Kanal2, mille sisu laitsid mitu vastajat ning vastukaaluks oli ainult üks üliõpilane, kes ennast Kanal2 sagedaseks vaatajaks nimetas, lugedes seejuures selle kanali saadetest ette enamuse, mida ta üldse vaatab.

Ka selle rühma puhul jäid vaatajate arvud väikesteks. Teleri puhul kõikus telesaadetele kulutatav aeg kahest tunnist nädalas kuue tunnini päevas ning ka arvutist vaatamisel ei olnud mahud suuremad. Kõige vähem kulutas üks vastajatest aega arvutist vaatamisele umbes kord kuus ning kõige rohkem kaks-kolm korda nädalas.

Kuna arvutist vaatamise oluliseks plussiks oli selle ajapaindlikkus, mis võimaldas vaadata saateid endale sobival ajal, kui tekib vaba hetk, on raske selle puhul määratleda kindlat kellaaega, millal üliõpilased üldjuhul arvutist mõnda telesaadet vaatavad. Teleri puhul aga sai seda teha ning selgus, et teleri vaatamiseks on peamiselt kaks aega – kas hommikul enne kooli kuni kella kümneni, või õhtul peale kooli/tööd, alates kella kuuest.

Neli vastanut kümnest iseloomustasid oma teleri vaatamist sellisena, et telerit vaatama hakates vaadatakse korraga ära kogu maht – see tähendab, et ei vaadata kümme minutit kell kolm ja viisteist minutit kell seitse, vaid kogu telesaadete vaatamisele kulutatav aeg koondub ühele ajale. Kaks vastanut iseloomustasid oma televaatamist erinevate aegade vahel

jagunevana ning kolm vastajat ütlesid, et vaatamisele kulutatav aeg sõltu ennekõike konkreetsest saatest – kui kõitev see on ning kas hoiab terve saateaja teleri ees või sunnib pigem kanalit vahetama ja hiljem tagasi tulema. Arvuti puhul, millest vaadati peamiselt seriaale, oli tulemus märksa ühisem ning enamus vastanutest ütlesid, et vaatavad saateid algusest lõpuni ühe korraga.

Tähelepanu köitmise juures oli oluliseks see, kuivõrd keskendunult telerist saateid vaadatakse. Kuus vastajat kümnest ütlesid, et üldjuhul nad ei keskendu saadetes, mida nad telerist vaatavad. Viis nendest ütlesid ka seda, et kasutavad telerit enamuse ajast taustamüra loomiseks.

N25_ÕT: „*Enamik ajast ei vaata telerit, aga teler käib.*“

M21_LTT: „*...teleri pigem panen nagu mingiks taustaks mängima.*“

N21_LTT: „*...üldiselt ma vist ikka valin mingi kõige... halvematest variantidest parema ja siis jätan selle pigem taustaks...*“

Arvutist saadete vaatamisel märkisid ennast keskendunud vaatajaks hoopis suurem hulk vastanutest ning neid, kes kasutasid arvutist vaadatavaid saateid taustamüra loomiseks, oli ainult üks.

Saadeteni jõudmise osas tuli välja paar-kolm peamist viisi. Suhteliselt olulisena mainiti saatekava, kuid mitte paber kandjal, vaid telerist või arvutist vaadatuna. Mitmel korral mainiti ka seda, et vaadatavatele saadetele üldjuhul lihtsalt satutakse peale. Olulist rolli saadete soovitamisel mängivad aga perekond, sõbrad ja tuttavad, mõnevõrra vähem sotsiaalmeedia ning laiem meedia. Seejuures mainisid paljud ka seda, et kuigi sõprade arvamust kuulda võetakse, on tegemist väga heade sõprade arvamusega – igat *Facebook*-i jagamist ei rutata järele vaatama.

Telesaadete järgivaatamist telekanalite arhiivist nimetasid vastajad sihipärasemaks vaatamiseks kui lihtsalt telerist vaatamist, kuna internetiarhiivist midagi vaatama minnakse kindla plaaniga näha mingit konkreetset asja. Nagu eelpool selgus, on telerist vaatamise puhul saadetele keskendunud vaatamist suhteliselt vähe.

Saadetest, mida arvutist vaadatakse, olid peale seriaalide kõik kodumaine toodang. Nimetati selliseid saateid nagu „Pealtnägija“, „EstoTV“, „MI“, „Köögikodanikud“, „Tähelaev“, „Ringvaade“, „Terevisioon“, „Õhtusöök viiele“, „Stiilipäevik“, „Pilvede all“ ja „Eesti otsib superstaari“. Lisaks ka erinevad spordiülekanded. Mitu vastajat märkisid ka seda, et saadete

vaatamine internetist ei ole nende puhul regulaarne, vaid seda tehakse vajaduse põhjal, näiteks, kui saates kajastatud teema oli huvitav, kuid eetrisse mineku ajal ei olnud võimalust teleri ees olla. Mitmel korral mainiti ka seda, et järelvaatamist kasutatakse siis, kui mõni tuttav on kuskil saates olnud.

N21_LTT: *„Samas on ka näiteks mingisugune sõber esineb kuskil telekas, siis ka ju kirjutab kohe Facebooki aa ma olen seal vaadake mind, siis ikka vaatan.“*

M25_UT: *„Siis ma olen vaadanud asju.. asju järele, kus on.. mul sõpru-tuttavaid olen vaadanud järele.“*

M23_FT: *„Mm.. oli Tallinn Music Weekist klipp ja minu ansambli kohta ja siis ma vaatasin seda. Just seda klippi näiteks. /.../ Jah, on ikka ette tulnud, et ka „Eesti laul“ või muusikaauhinnad, kui on tuttavad olnud näiteks, siis olen otsinud. Olen otsinud mingi teatud kindla klipi ülesse.“*

Seega selles rühmas vaatasid kõik vastanud saateid arvutist mitte reaalajas, vaid tagantjärele.

Arvutist vaatamisel kõige mahukamaks saaterühmaks olid seriaalid, sarnaselt kahele eelmisena vaadeldud rühmale. Ka selles rühmas nimetatutest oli palju neid, mida vaatasid ka teiste rühmade esindajad. Seriaalidest nimetati järgmisi: „Family Guy“, „Deb Burgess“, „How I Met Your Mother“, „Mike&Molly“, „Modern Family“, „Californication“, „Shameless“, „Girls“, „Big Bang Theory“, „Once Upon a Time“, „That ’70s show“, „Scrubs“, „Dr.House“, „Grey anatoomia“, „Accidentally on Purpose“, „Kaks ja pool meest“, „The Walking Dead“, „New Girl“, „Hart of Dixie“, „Gossip Girl“, „Pretty Little Liars“ ja „Breaking Bad“. Kaheks kõige eelistatumaks vaatamisviisiks seriaalide puhul oli kas osadena alla laadimine uue osa linastudes või *online*’s vaatamine.

Seriaalide valikul mängivad vastanute sõnul suurt rolli sõprade soovitusel, samas loetakse ka internetist tutvusi ja arvustusi. Treilereid vaadatakse seriaalide puhul samuti palju ning piloot-osa vaatamist nimetas üks vastajatest väga heaks ülevaate andjaks kogu järgneva sarja kohta.

Oma võimalustega üleüldiselt internetist asju vaadata hindasid vastajad selliselt, et nii palju kui enda jaoks vaja, saadakse hakkama ning kõik, mida vaadata soovitakse, leitakse ülesse.

3.5. Vaatajatüübid

Järgnevalt on välja toodud seitse peamist vaatajatüüpi, mis on moodustatud arvesse võttes kõikide intervjuudes osalenud üliõpilaste vastuseid. Vaatajatüüpide moodustamisel on lähtutud üliõpilaste intervjuude vastustest, keskendudes telesaadete vaatamise regulaarsusele, eesmärkidele, telekanalite ja –saadete eelistustele ning vaatamisele kulutatavale ajale.

Tüüp 1: Regulaarne kõige vaataja (4 inimest)

Seda tüüpi vaataja on regulaarne telesaadete vaataja, kelle jaoks telesaadete vaatamine iseenesest niivõrd oluline ei ole, kuid kes kasutab telesaadete vaatamiseks nii arvutit kui telerit. Vaatamise eesmärkideks on tema puhul meelelahutus, informatsiooni hankimine ning vähemal määral ka lihtsalt ajaviide.

Võrreldes ülikoolieelse ajaga on seda tüüpi vaataja hakanud telesaateid vähem vaatama, kuid on võimalik, et tema harjumused on ka samaks jäänud. Kindel on aga see, et enne üliõpilaseks saamist vaatas ta tunduvalt rohkem meelelahutust.

Telerist vaadatavad telekanalid on tema puhul võrdselt jaotunud Eesti ja välismaiste osas. Regulaarselt vaatab ta aga rohkem Eesti saateid, seejuures on vaadatava valik laialdane, ulatudes kultuurisaadetest seriaalideni. Juhuvaatamiste osas on valik märksa selgem – harva vaatab ta „Ringvaadet“ ja „Pealtnägijat“ ning mõnda populaarteaduslikult kanalilt tulevat saadet.

Seda tüüpi vaatajal ei ole küll kindlat kellaaega, millal ta telerit vaatab, kuid üldjuhul vaatab ta kogu mahu korraga ehk kui ta teleri ette istub, siis ta seal ka on ning samal päeval sinna tõenäoliselt enam ei satu. Keskendumine oleneb aga konkreetselt saatest, kuid taustamüra loomise eesmärgil selle rühma televaataja telerit ei kasuta.

Saadete valimisel jälgib ta palju saatekava, aga seda kas arvutist või telerist, mitte paber kandjalt.

Arvutist vaatab selle rühma esindaja kolme Eesti kanalit – ETV-d, Kanal2-te ja TV3-e. Lisaks ka suhteliselt palju välismaa seriaale. Aega nende vaatamisele kulutab ta siiski võrdlemisi vähe ning kõike vaatab ta tagantjärele. Ka arvuti puhul varieerub selle vaataja keskendumine olenevalt vaatamiskorrast ning saatest. Sarnaselt telerile ei kasuta selle rühma esindaja ka arvutit taustamüra loomise eesmärgil.

Tüüp 2: Konkreetselt jagunenud huvidega telesaadete vaataja (4 inimest)

Selle vaatajatüübi iseloomulikuks jooneks on see, et tal on konkreetselt ära jaotunud saadete vaatamine selliselt, et välismaa seriaale vaatab ta ainult arvutist ning kõike muud telerist.

Seda tüüpi vaataja on regulaarne telesaadete vaataja, kuid ta ei pea vaatamist enda jaoks väga oluliseks. Saateid vaatab ta nii meelelahutuseks, ajaviiteks kui ka informatsiooni saamiseks. Samas laseb ta neil ka lihtsalt taustaks mängida. Võrreldes ülikoolieelse ajaga, olid tema harjumused enne teised – ta kas vaatas telerit rohkem või vähem. Ka tema eelistused on seoses üliõpilaseks saamisega muutunud – ta on eelistama hakanud rohkem uudistesaadeteid, dokumentaalsaadeteid ning teadusliku sisuga saateid.

Telekanalite valik on sellel vaatajal lai, ta vaatab nii Eesti kanaleid, seriaalikanaleid, spordikanaleid, muusikakanaleid kui ka populaarteaduslikke kanaleid. Kindel on see, et ta vaatab ETV-d. Eesti ja välismaa kanaleid vaatab ta mahult kas võrdselt või siis rohkem Eesti kanaleid.

Tihti tuleb selle vaataja puhul ette olukord, kus ta tunneb, et ta tahaks telerit vaadata, kuid sealt ei tule midagi sobivat. Sellises olukorras valib ta üldjuhul halbadest valikutest parima ning tegeleb siis paremat oodates millegi muuga.

Võttes arvesse nii regulaarset- kui juhuvaatamist on selle vaatajatüübi lemmikuteks telesaadeteks „Ringvaade“, „Terevisioon“, „Reporter“, „Aktuaalne kaamera“ ja „Pealtnägija“. Suur osa ülejäänud saadetest, mida ta vaatab, on kerge sisuga meelelahutussaadeteid. Saadete valimisel mängib tema puhul suurt rolli ta hetke tuju.

Telesaadete vaatamisele kulutatav aeg on tema puhul väga erinev, kõikides kahest tunnist päevas kahe tunnini nädalas. Kõige tõenäolisemalt on ta teleri ees õhtusel ajal. Vaatamise ajal ei ole ta seejuures üldiselt kunagi keskendunud ning enamuse ajast mängib teler tal lihtsalt taustaks.

Arvutist vaatab ta ainult välismaa seriaale, aga seda samuti suhteliselt harva, üldjuhul paar korda nädalas. Kõige tõenäolisemalt vaatab selle tüübi esindaja sarju „How I Met Your Mother“, „The Big Bang Theory“ ja „Grey anatoomia“. Nende vaatamiseks kasutab ta nii *online*-lehekülgi kui ka hooegade või osadena alla laadimist. Arvutist seriaale vaadates on seda tüüpi vaataja tunduvalt rohkem keskendunud vaadatavale kui teleri puhul, vaadates terve osa alati otsast lõpuni. Seejuures arvutist vaadatavaid seriaale ei kasuta seda tüüpi vaataja kunagi taustamüra loomiseks nagu teleri puhul.

Mitme seriaali puhul, mida antud tüüpi vaataja arvutist vaatab, on ta seda enne näinud telerist ning tänu sellele vaadatava seriaalini jõudnud. Vaadatavate seriaalide valimisel on suur roll ka sõpradel, kelle soovitusi seda tüüpi vaataja tähtsaks peab.

Tüüp 3: Eesti telekanalitele orienteeritud vaataja (5 inimest)

Selle vaatajatyübi esindaja vaatab kõiki saateid telerist, tema vaatamine on pigem regulaarne ning ka enda jaoks peab ta telesaadete vaatamist suhteliselt oluliseks. Reeglina on seda tüüpi vaataja teleri ees iga päev ning üle pooleteise tunni. Tema telesaadete vaatamisele kulutatav aeg jaotub päeva lõikes üldjuhul kaheks, nihkudes hommikusse ja õhtusse, ning vaatamine iseenesest on lünklik – kogu telerivaatamisele kulutatavat aega ei kulutata ta järjest, vaid see jaguneb erinevate kellaegade vahel. Telesaadete vaatamine täidab tema jaoks nii meelelahutuse, ajaviite kui ka informatsiooni saamise eesmärki.

Võrreldes ülikoolieelse ajaga on selle rühma vaataja harjumused ning eelistused jäänud suures osas samaks. Kui midagi on muutunud, siis eelistuste osas – vaadatav on mitmekesisem. Selle vaataja puhul mängivad kanalieelistuste puhul suurt rolli harjumused, kuid saadete vaatamine on pigem juhusliku pealesattumise tulemus. Saated, mille peale ta satub, on aga üldjuhul samad ning seega on suur ka regulaarselt vaadatavate saadete hulk.

Sellesse rühma kuuluv vaataja eelistab vaadata Eesti kanaleid ning ta ei vaata rohkem kui nelja kanalit. Tõenäoliselt vaatab sellesse rühma kuuluv televaataja, võttes aluseks nii regulaarse- kui juhuvaatamise, saateid „Pealtnägija“, „Välisilm“, „Vabariigi kodanikud“, „Terevisioon“, „Ringvaade“ ja „Simpsonid“. Seega peamiselt eelistab siia rühma kuuluv vaataja lisaks Eesti kanalitele ka eestimaiseid saateid.

Sarjade vaatamise osas on see televaataja tagasihoidlik, piirdudes kõige rohkem paari seriaaliga.

Kuna suur roll on harjumustel, ei vaata ta eriti saatekava, kuid samas ei ütle ta ära sõprade soovitudest, milleni ta üldjuhul jõuab tänu sotsiaalmeediale.

Saadete vaatamisel nendele keskendumine varieerub tema puhul suuresti ning võib ette tulla ka seda, et seda tüüpi televaataja kasutab väljavalitud teleprogrammi ainult taustamüra loomiseks. Hoolimata sellest, hindab see vaataja kõrgelt konkreetsete saadete sisu.

Tüüp 4: Välismaa seriaalidele keskendunud vaataja (7 inimest)

Seda tüüpi vaataja on keskendunud seriaalidele ning vaatab neid üsna regulaarselt, üldjuhul igapäevaselt või vähemalt üle päeva, kasutades selleks arvutit. Samas ei ole telesaadete vaatamine tema jaoks eriti oluline ning täidab tema jaoks peamiselt ajaviite ning meelelahutuse eesmärki.

Võrreldes ülikoolieelse ajaga on vaatamisharjumused selle rühma esindaja puhul jäänud samaks või vaatab ta üliõpilasena telesaateid vähem. Eriti puudutab vähenenud vaatamine Eesti saateid. Kui ta peaks midagi Eesti kanalitelt tulevast vaatama, oleksid need uudised.

Kuna tegemist on järjepideva vaatajaga, ei lae ta sarju endale alla hooaegadena – vanemad osad on tal ammu vaadatud. Vastavalt uute osade väljatulemisele laeb ta neid osade kaupa alla või vaatab *online*'s. Kogu tema vaatamine toimub tagantjärgi.

Vaadata eelistab ta peaaegu eranditult ainult välismaa toodangut ning enda kursisolekut vaadatava olemasolu ning kättesaamisega hindab ta heaks. Enamuse vaadatavate sarjadeni on ta jõudnud just tänu enda otsimisele, kasutades selleks internetist leiduvaid edetabeleid, foorumeid ja andmebaase. Tõenäoliselt vaatab ta seriaale „How I Met Your Mother“, „Big Bang Theory“ ja „Game of Thrones“.

Vaatamise ajal on seda tüüpi vaataja vaadatavale keskendunud ning kui midagi vahele tuleb, paneb ta enamasti vaadatava saate pausi peale, et hiljem samast kohast jätkata.

Tüüp 5: Arvutist saateid järgi vaatav harv televaatajad (2 inimest)

Sellesse rühma kuuluvad vaatajad on regulaarsed telesaadete vaatajad, kes eelistavad vaadata saateid telerist, kuid võimaluse puudumisel kasutavad järelvaatamiseks arvutit. Peamiseks vaatamise eesmärgiks on informatsiooni saamine ning meelelahutus.

Võrreldes ülikoolieelse ajaga vaatab seda tüüpi televaataja üliõpilasena rohkem telerit, samas on vähenenud kommertskanalite vaatamine ning ka sarju ei vaata ta enam nii palju.

Selle vaatajatüübi esindaja vaatab peamiselt ETV-d, TV6-e, TV3-e ja SonyTV-d.

Saadete osas on tal välja kujunenud kindlad lemmikud, kuid kuna ta ei jälgi neid pidevalt, paigutavad tema vaadatavad saated pigem juhuvaatamiste alla. Kõige tähtsamal kohal on selle vaataja jaoks uudised. Ta vaatab aga ka kultuurisaateid „OP“ ja „MI“, seriaali „Südameasi“ ning võistlussaateid „Rakett69“ ja „Ajujaht“.

Teleri vaatamisele kulutab ta keskmiselt tund aega või ühe saate mahu päevas ning seda õhtu poole.

Arvutist vaatab ta telesaateid ainult siis, kui telerist on midagi nägemata jäänud, seriaale ta sealt ei vaata. Peamiselt vaatab ta järgi ETV saateid ning neid läheb ta arhiivi vaatama üldjuhul kindla sihiga konkreetne saade leida. Samas tuleb ette ka seda, et ta lihtsalt otsib ETV arhiivist midagi, mida võiks vaadata, kui tekib vastav vaba aeg. Kuid seda juhtub pigem väga harva. Arvutist telesaadete järelvaatamist kasutades on ta alati keskendunud vaadatavale ning ei kasuta seda kunagi taustamüra loomiseks.

Tüüp 6: Mitmekülgsede huvidega ebaregulaarne vaataja (5 inimest)

Sellesse rühma kuuluv televaataja on üldjuhul harv televaataja ning ei pea enda jaoks telesaadete vaatamist ka eriti oluliseks. Telesaateid vaatab ta üksnes telerist. Seejuures võib ta kõrgelt hinnata mõnd konkreetset saadet.

Telesaateid vaatab ta meelelahutuseks, aga ka informatsiooni saamiseks. Tema vaatamist iseloomustab ebaregulaarsus ning varieerub ka see, kas ülikoolieelselt vaatas ta rohkem või vähem telerit. Eelistused saadete osas on sellel vaatajal jäänud samaks või muutunud seoses üliõpilaseks saamisega selles osas, et üliõpilasena vaatab ta rohkem enda huvidega seotud saateid.

Telekanalitest vaatab seda tüüpi televaataja ka Eesti kanaleid, kuid suuremal hulgal pigem välismaa kanaleid nagu Fox Life, Discovery Channel, History Channel, Eurosport ja VH1.

Saadete valimisel mängivad tema jaoks olulist rolli harjumus ja konkreetne sisu ning kui telerist midagi meelepärast ei tule, ei pane ta seda kinni, vaid valib halbadest valikutest enda jaoks parima. Selle tõttu mängib tal teler nii mõnigi kord lihtsalt taustaks ning ta pole alati sealt tuleva sisusse süvenenud. Saadetest eelistab ta vaadata kriminaalsarju ja tõsielusaateid, sporti ning mingil määral ka päevakajalisi saateid.

Konkreetne kellaeg, millal seda tüüpi televaataja teleri ees on, puudub. Üldjuhul langeb see õhtusele ajale, kuid teda võib teleri eest leida ka hommikul ning nädalavahetustel ka päevasel ajal.

Sarnaselt vaatamise ajale ei saa selle vaataja puhul määratleda ka kindlat ajahulka, mida ta tavaliselt telesaadete vaatamisele pühendab.

Tüüp 7: Ühiskonnateemadest huvituv omatoodangu hindaja (3 inimest)

Seda tüüpi telesaadete vaataja kasutab telesaadete vaatamiseks arvutit, kuid pole eriti regulaarne televaataja ning telesaadete vaatamine iseenesest pole tema jaoks ka oluline. Olenevalt ajast vaatab ta saateid kas informatsiooni saamiseks, ajaviiteks või meelelahutuseks. Kui tal enne ülikooli õppima asumist ei olnud kriitilisi harjumusi juba välja kujunenud, siis võrreldes ülikoolieelse ajaga vaatas ta enne rohkem telesaateid ning üliõpilasena on ta vaadatava suhtes muutunud valivamaks ja nõudlikumaks, keskendudes üldjuhul tõsisema sisuga saadetele. Telesaateid ei vaata ta rohkem kui kolm-neli korda nädalas.

Seoses muutustega vaatamises jälgib ta üldjuhul Eesti kanaleid, eelkõige ETV-d ning ka peamised telesaated, mida ta vaatab on ETV *prime time* aega kuuluvad ühiskonna- ja poliitikateemalised saated nagu „Pealtnägija“, „Vabariigi kodanikud“ ja „Foorum“. Saateid vaatab ta nii reaalsajas kui tagantjärele. Samas vaatab ta lähtuvalt oma huvidest ka mõnda välismaa kanalit.

Seda tüüpi vaataja ei kasuta telesaateid taustamüra loomiseks ning üldiselt on ta keskendunud sellele, mida vaatab. Üldjuhul on ta teleri ees hommikul vara või õhtul hilja. Kuid tulenevalt muutuvast graafikust ei ole ta iga päev teleri ees ühel kindlal kellaajal.

Vaadatavate saadete ni jõuab ta suures osas tänu enda otsimisele, lähtudes enda isiklikest huvidest ning tema telesaadete vaatamine on alati sihipärane – üleliigseid asju ta ei vaata. Ning kui ta midagi vaatama asub, vaatab ta selle üldjuhul algusest lõpuni.

3.6. Nutitelefonid

Nutitelefonide omamine ning erinevatel eesmärkidel kasutamine levivad üha rohkem ja rohkem ning kuna nutitelefonid pakuvad ka võimalust telesaadete vaatamiseks, puudutas käesolev bakalaureusetöö ka seda teemat.

Kokku intervjuueeritud kolmekümnest vastajast omasid seitseteist nutitelefone ning kolmteist mitte, mis tähendab, et rohkem kui pooled vastanutest olid nutitelefoni kasutajad.

Suuri erinevuseid nutitelefoni kasutamises, lähtuvalt kolme rühma jaotusest, ei olnud. Ükski kolmest rühmast ei eristunud suurema arvu nutitelefonide kasutajatena. Küll aga nendest seitsmeteistkümnest, kes nutitelefone omasid, olid kaksteist meest ning ainult viis naist, mis tähendab seda, et mehed on nutitelefonide omamisel suures ülekaalus.

Enamus nendest, kes nutitelefonid omavad, olid seda kasutanud ka telesaadete vaatamiseks vähemalt korra. Ka nutitelefonid mitte omavate üliõpilaste seas oli neid, kes olid kellegi teise nutitelefonid telesaadete vaatamiseks kasutanud. Ainult üks vastaja tunnistas, et kasutab oma nutitelefonid telesaadete vaatamiseks regulaarsemalt. Nutitelefonist saadete vaatamisel kasutatavateks nimetati nii spetsiaalseid rakendusi kui ka telekanalite kodulehekülgi. Samas leidis ka neid, kes on mõne seriaali endale telefoni alla laadinud.

Nutitelefonist saadete vaatamist hinnati erinevalt, toodi välja nii plusse kui miinuseid, ning enamuses kattusid arvamused kõikide vastajate osas.

M23_FT: „*Kui rakendus nagu toimib hetkel, siis hindan väga heaks, aga kui internet peaks aeglaseks jääma või tekib mingisugune auk sisse, siis... ja kui seda toimub palju, siis hindan üpriski halvaks.*“

N21_LTT: „*No võib-olla veitsa ebamugavam, et on kindlasti väiksem, aga samas nagu minu jaoks nii väga suure kaaluga see vist ei ole, et pigem on see, et tihtipeale internet ei pea vastu nendele nagu otseülekannetele...*“

M22_FT: „*...näiteks aku vastupidavus, lihtsalt aku peab nii vähe vastu kui sa vaatad telefonist, ei tasu ennast väga ära.*“

M25_AT: „*Ma arvan, et see on vajaduspõhine, et teler on ikkagi suurem ja ilusam ja parem.*“

Nutitelefonist vaatamise puhul toodi olulise faktorina välja interneti kvaliteeti, millest sõltub suuresti vaatamise kvaliteet – lünkliku ühenduse puhul muutub ka telesaate vaatamine auklikuks ning ebamugavaks. Samas saadete alla laadimiseks on telefoni mälu üldjuhul liiga väikene ning nutitelefonist vaatamine kulutab ka väga palju akut. Välja toodi ka seda, et nutitelefonid ekraan on võrreldes näiteks arvuti või teleriga väga väikene ning see muudab vaatamise ebamugavamaks.

Palju toodi välja ka seda, et nutitelefonist vaatamine on teleri ning arvuti järel viimaseks variandiks ning sellest vaadatakse saateid vajaduspõhiselt ehk siis, kui midagi muud käepärast ei ole.

M25_UT: „*Pigem on see, et ta on.. mitte pigem, vaid kindlasti on see, et mul ei ole midagi muud käepärast.*“

N26_MT: „*Aga samas ja, siis kui ma sõidan kuskile ja pole mingit muud võimalust, siis kindlasti ja, aga mitte nii, et istud kodus onju ja..*“

M21_FT: „*See on mingi hädajuhtudel, kui väga vaja on vaadata, siis kindlasti...*“

M21_SHT: „*No siis kui mul on näiteks mingi asi, mida ma väga tahan vaadata, aga lihtsalt ei saa nagu olla kuskil, kas mul ei ole arvutit kaasas või ma ei saa teleri juures olla. Näiteks ma vaatasin Vabariigi aastapäeva paraadi.*“

Nii need, kes on nutitelefoniga telesaadete vaatamiseks juba kasutanud, kui ka need, kes oletasid ennast tulevikus nutitelefoniga kasutajateks, olid ühel meelel, et koduseks vaatamiseks on paremaid variante, kuid olles näiteks bussi- või rongireisil, kus muud vahendit käepärast pole, on nutitelefoni telesaadete vaatamine hea alternatiiv.

3.7. Televaatamise harjumuste seosed sotsiaal-demograafiliste tunnustega

Lisaks jaotumisele kolme vahendi kasutamise alusel vaatleb käesolev bakalaureusetöö üliõpilaste telesaadete vaatamisi järgnevalt ka teiste tunnuste alusel.

Võttes aluseks väljatoodud vaatajatüübid, ei saa öelda, et erialade lõikes oleks mõni vaatajatüüp mõne teaduskonna puhul domineerinud. Ka ei esinenud mõnda vaatajatüüpi üksnes *humaniora* ja *socialia* või *realia, natura* ja *medicina* erialade osas.

Ka lähtudes vastajate soost ei saa märkimisväärseid erinevuseid telesaadete vaatamiseks valitava vahendi, saadete eelistamise või vaatamise regulaarsuse puhul välja tuua. Suurim erinevus meeste ja naiste vahel seisnes nutitelefoni omamises. 30-st intervjueritud üliõpilasest omas nutitelefoniga 17, kellest 12 olid mehed. Samas nende osas, kes kasutavad pidevalt või olid kunagi kasutanud nutitelefoni telesaadete vaatamiseks, oli meeste ja naiste osakaal taas peaaegu võrdne.

Kõige suuremad erinevused vastuste lõikes esinesid vanuse puhul. Jagades üliõpilased kolmeks, vastavalt kasutatavatele vahenditele, oli üliõpilaste keskmine vanus kõige kõrgem nende seas, kes vaatavad telesaateid nii telerist kui arvutist, ning kõige madalam nende seas, kes vaatavad telesaateid üksnes arvutist. Ainult arvutist vaatajate keskmiseks vanuseks oli 21,2 aastat, ainult telekast telesaadete vaatajate keskmiseks vanuseks aga 22,5 aastat ning mõlema vahendi kasutajate seas 23,5 aastat.

Kui vanuse vahed ei tundu kuigivõrd suured, siis võttes eristavaks tunnuseks õppeastme, on jaotumise vahed märksa suuremad. Telesaadete vaatamiseks ainult arvutiga kasutavate üliõpilaste seas oli 1 magistrant ja 9 bakalaureuseõppe üliõpilast. Mõlema vahendi kasutajate

seas oli aga 8 magistranti ja 2 bakalaureuseõppe üliõpilast. Ainult teleri kasutajate seas oli magistrante 6 ja bakalaureuseõppe üliõpilasi 4.

Tuginedes vanuselisele ja õppeastmepõhisele eristamisele, võib öelda, et vanemad üliõpilased kasutavad pigem telerit ning nooremad üliõpilased kasutavad rohkem arvutit.

4. Järeldused ja diskussioon

4.1. Üliõpilane televaatajana

Võttes aluseks telesaadete vaatamise sageduse, oli kõige rohkem regulaarseid vaatajaid nende üliõpilaste hulgas, kes kasutavad mõlemat vahendit – nii arvutit kui telerit. Selle põhjusena võib peamiselt näha seda, et mitme vahendi kasutamisel on ka ajakulu suurem ning tõenäoliselt jaotub see ka rohkemate päevade vahel, mis muudab vaatamise üldiselt regulaarsemaks. Need üliõpilased, kes kasutasid telesaadete vaatamiseks ainult ühte vahendit, kas siis arvutit või telerit, olid oma harjumustelt natukene ebaregulaarsemad. Salme Rannu magistritöös välja toodud uude meediasse kalduva intellekti tüübi puhul, mida kasutati käesolevas bakalaureusetöös kui üliõpilastele kõige sobivamat vaatajatüüpi, oli samuti ära märgitud suhteliselt harv telesaadete vaatamine ehk selles iseloomustavas aspektis sobivad üliõpilased Rannu poolt määratletud vaatajatüüpi.

Üliõpilaste puhul tuli olulisena välja, et telesaateid küll vaadatakse, aga oluliseks neid enda jaoks ei peeta. Kolmekümnest vastanust ainult üks nimetas telesaadete vaatamist enda jaoks oluliseks. Enamus vastanutest ütlesid, et telesaadete vaatamine ei ole nende jaoks eriti oluline. Ühest oluliseks pidajast oli rohkem neid, kes ütlesid, et telesaadete vaatamine pole nende jaoks üldse oluline. Kuid miks siis telesaateid vaadatakse, kui neid enda jaoks üldjuhul oluliseks ei peeta?

Osaliselt võib selle kindlasti lugeda harjumuse arvele, kuna ülikoolieelsel ajal ning ka väga noorena vaadati telesaateid tunduvalt rohkem. Olulist rolli mängib kindlasti ka see, et paljud on asendanud oma telesaadete vaatamise muude tegevustega, mis üldjuhul on seotud arvutiga – milleks oodata õiget kellaega ja vaadata uudiseid, kui on võimalus lugeda kõige värskemad informatsiooni mõne ajalehe veebilehelt. Kasvavat arvuti kasutamise hulka kinnitas ka töö esimeses osas välja toodud statistika.

Kõigi kolme rühma puhul on peamiseks põhjuseks, miks üldse telesaateid vaadatakse, meelelahutuslik eesmärk. Meelelahutuse olulisust üliõpilaste jaoks näitasid ka ühe lähtekohana kasutatud seminaritöö tulemused. Teleriga seonduvate rühmade puhul märgiti palju ka informatsiooni hankimise eesmärki, kuid kõige olulisemana tundus kõigis rühmades kõlavana jäävat siiski meelelahutus. Meelelahutuse otsimise populaarsuse taga on kindlasti

ühe põhjusena eelpool välja toodud tõsiasi, et informatsiooni otsimine on suurema kiiruse ja kättesaadavuse tõttu kolinud pigem interneti. Osaliselt on meelelahutuse suures osakaalus roll kindlasti ka programmide sisus – kui suurem osa telekanalitest näitab enamiku eetriaajast tõsielusarju, seebiseriaale ning mängufilme, ei ole imestada, miks teleri rolliks on kujunenud meelelahutajaks olemine. Üliõpilaste vastustest tuli välja ka see, et peale pikka ja rasket päeva on hea teler tööle panna ja vaadata asju, mis ei nõua süvenemist ega kaasamõtlemist. Välja toodi ka seda, et saatekavade ülesehitamise puhul on vähemalt üks telekanal hakkama saanud süsteemiga, mille lõksu langemisel istub televaataja igal tööpäeval teleri ees kella kuuest kaheteistkümneni ning ei mõtlegi kanalit vahetada, et mõnda sisukamat programmi otsida.

Kui üldiselt võiks arvata, et üliõpilase staatusesse astumisega telesaadete vaatamise maht peaks vähenema, siis uurimusest tuli välja, et see ei pruugi kaugeltki nii olla. Neid, kes ütlesid, et enne ülikooli õppima asumist vaatasid nad rohkem telesaateid, oli mitmeid, kuid tunduvalt vähem ei olnud ka neid, kes kinnitasid, et nende harjumused on jäänud samaks. Mitmeid oli ka neid, kes ütlesid, et on ülikooli ajal hakanud just rohkem telesaateid vaatama.

Uurimistulemused näitasid ka seda, et magistriõppes olevad ja vanemad üliõpilased vaatavad üldjuhul rohkem telerit ning nooremad üliõpilased on pigem internetist telesaadete vaatajateks.

Märksa ühesemad olid aga vastused seoses eelistuste muutumisega. Eelistuste muutumise üldiseks suunaks oli see, et üliõpilasena on hakatud rohkem vaatama uudiseid ning päevakajalisi- ja poliitikasaateid. Värvikalt võiks seda iseloomustada suunaga „Reporterilt“ „Aktuaalsele kaamerale“. Välja toodi ka seda, et vaatama on hakatud rohkem saateid, mis on õpitava erialaga seotud, ning ka teaduslikke saateid. Intervjuude tulemusi arvesse võttes võib öelda, et üliõpilaste seas teeb võidukäiku ETV, mille saateid hinnatakse kõrgelt ning vaadatakse palju. Iseloomustades üliõpilaste valikute muutumist, võib kokkuvõtlikult öelda, et sisu suhtes ollakse valivamad kui enne, ei vaadata enam valimatult kõike – paljud ei kuluta telesaadete vaatamisele enam niivõrd palju aega kui enne, mis tähendab, et järelejäänud aega kulutatakse sihipärasemalt, et see ei muutuks nii-öelda raisatud ajaks.

Vahendite eelistamise ja mitte-eelistamise osas olid vastajate põhjendused üldjuhul samad. Ülevaاتlikult saab öelda, et telerit vaatavad need üliõpilased, kellel on vähe aega. Kuna aega on vähe, on vähe ka neid saateid, mida vaadata jõutakse, ning selle tõttu ei teki vajadust rohkema järgi, ega tunnet, et peaks teleri mitmekülgsemat sisu pakkuva arvuti vastu vahetama. Arvutist telesaadete vaatajate puhul oli tegemist mõnevõrra nõudlikumate

vaatajatega, seda nii vaadatava sisu kui ka kellaaja osas. Arvutist vaatamise kõige suuremaks plussiks nimetati just selle ajapaindlikkust, mis ei sunni saadet vaatama kindlal kellaajal, vaid endale sobival hetkel. Selle tõttu ei oleks enamik arvutikasutajatest nõus ka arvutit teleri vastu vahetama, kui viimane pakuks sama sisu, mida nad praegu arvutist jälgivad.

Nende üliõpilaste puhul, kes kasutasid mõlemat vahendit, olenes kasutatava vahendi valik eelkõige sisust ning ajast. Esimese variandina eelistasid enamus nendest siiski telerit ning kui sealt midagi sobivat ei leitud või telerit käepärast polnud, võeti teise variandina kasutusele arvuti. Samas oli arvuti esimeseks variandiks osadele üliõpilastele ning seda seriaalide vaatamise pärast. Põhjust seletati lihtsalt – telekanalid, mida nad telerist vaatavad, ei sisalda oma programmis neid välismaa seriaale, mida nad vaadata tahaksid. Või kui sisaldavad, siis on need mitu hooaega maas või mitmendad kordused.

Iseloomustades üliõpilaste telesaadete vaatamise üldiseid harjumusi, võib öelda, et tegemist on rühmaga, kes teavad, mis sisu nad soovivad, ning vastavalt sellele oskavad seda ka leida. Kui üks vahend jääb nende jaoks väheseks ja piiratuks, otsivad nad puudu jäänud osa teisest. On aga ka neid, kelle jaoks üks või teine vahend on piisavaks võimaluseks.

4.2. ETV võidukäik

Kõikides rühmades osutus kõige populaarsemaks telekanaliks ETV, seda nii arvuti, teleri kui nende mõlema kasutajate hulgas. Selline tulemus langeb kokku eelpool väljatoodud tendentsiga, mille kohaselt üliõpilased hindavad kõrgelt sisu, mis on asjalikum kui juhuslik meelelahutus. Kõrvutades seda tulemust seminaritööga, esineb nii sarnasusi kui ka erinevusi. Seminaritööst tuli välja, et üliõpilased hindavad ETV-d kõige usaldusväärsemaks telekanaliks, kuid enim vaadatavateks telekanaliteks olid ETV ees hoopis TV3 ja Kanal2. Käesoleva uurimistöö tulemused näitavad aga ETV-d kui tunduvalt vaadatumat telekanalit kui TV3 või Kanal2.

Kõikide välja toodud uurimuste, nii lähtekohtades vaadeldud kui ka käesolevas töös analüüsitud, tulemused kinnitavad seda, et kõige vaadatumateks telekanaliteks üliõpilaste seas on Eesti telekanalid. Ning reeglina oleneb kanali valik sellest, millist sisu hetkel soovitakse.

Lisaks Eesti kanalitele, mida enamus üliõpilastest vaatasid, nimetati suhteliselt palju ka erinevaid populaarteaduslikke telekanaleid nagu Viasat History, National Geographic ja Discovery Channel. Nende kanalite vaatamise puhul on seotud kaks peamist eesmärki, mida

üliõpilased välja tõid – need kanalid on ühtaegu nii meelelahutuslikud kui ka informeerivad. Seega üliõpilaste jaoks igati sobivad ning kuna valik on lai ja taolisi kanaleid erinevatest valdkondadest on palju, on suure tõenäosusega igaüks leidnud just enda huvide ja hobidega sobiva.

Regulaarselt vaadatavate saadete osa langes kokku ka kõige populaarsema telekanaliga – kõige rohkem vaatavad üliõpilased ETV saateid. Ka Salme Rannu uude meediasse kalduva intellektuaali tüüpi peamiselt vaadatavaks telekanaliks oli just ETV. Vaadatavate saadetenähtude intervjuudes välja enamasti ETV *prime time* aega kuuluvad saated. Teiste Eesti kanalite poolt pakutavat vaadati regulaarselt märksa vähem.

Ka juhuvaatamised ei näidanud erinevusi – ETV oli juhtivaks ka selles osas. Samas juhuvaatamiste osas oli suurem ka teiste Eesti kanalite, ja ka populaartheaduslike-, spordi- ja muusikakanalite, vaatamise arv. Ka siinkohal näitas seminaritöö teisi tulemusi. Seminaritöö tulemused näitasid kõige populaarsemate telesaadetenähtude komöödia- ja põnevusfilme. Siinkohal ei saa võrdlust tuua, kuna käesolev bakalaureusetöö ei hõlmanud filme. Kuid erinevused on ka teiste telesaadete puhul. ETV ühiskonnateemaliste saadete vaadatavus oli seminaritöö andmetel üliõpilaste seas alla 15%, kuid käesolevas bakalaureusetöös intervjuueeritud tudengid tõid peamiselt vaadatavate telesaadetenähtude välja just seda tüüpi ETV saated.

Küll aga on tulemused ühesed nii käesoleva bakalaureusetöö, seminaritöö kui ka Salme Rannu vaatajatüübi puhul selles, et üliõpilased eelistavad uudistesaadetest „Aktuaalset kaamerat“.

Eesti seriaale, mida vaadatakse, nimetasid üliõpilased üldiselt vähe. Paaril korral toodi välja „Kättemaksukontorit“, „Pilvede all“ ja „Tuulepealset maad“. Kuna mitmed vaatasid kanaleid Fox Life ja SonyTV, olid nii telerist kui arvutist seriaalide vaatamise osas ülekaalus välismaised seriaalid.

Kuigi väljatoodu põhjal on näha, et vaadatakse küllaltki mitmekesiseid kanaleid ja seega ka saateid, kinnitasid paljud üliõpilased, et on tundnud, et saatekava seab nende vaatamisele piire – nad oleksid valmis telerit rohkem vaatama, kuid puudub see, mida vaadata. Sellises olukorras olevatena ütlesid enamik üliõpilastest, et jätavad teleri siiski mängima ning valivad halvast valikutest parima. Paar üliõpilast tõid välja aga selle, et kui telerist meelepärast saadet ei leia, on alati võimalus otsustada arvuti kasuks, mis pakub märksa suuremat valikut. Sellest võib järeldada, et telesaadete vaatamine, eriti telerist, on paljude üliõpilaste jaoks seotud ka mugavusega – mugav on puldist teler käima panna ning sealt midagi välja valida,

olgu see siis meelepärane või mitte. Samas näitab see ka seda, et täpselt meelepäraste telesaadete vaatamine ei ole tihtipeale üliõpilaste jaoks nii oluline, et sunniks neid telerit arvuti vastu vahetama.

4.3. Seriaalide olulisus

Ainult arvutist telesaateid vaatavate üliõpilaste seas eristus üks rühm vastajaid, kes telekanaleid üldse ei vaata ehk kogu nende telesaadete vaatamine piirdub ainult välismaa seriaalidega. See annab aga omakorda kinnitust sellest, et üliõpilane on sihipärane tarbija – ta teab, mis on talle meelepärane, mida ta vaadata soovib ning kuidas ta seda saavutada saab.

Seda põhjusel, et umbes kolmandik seriaalidest, mida üliõpilased tõid arvutist vaatamisel välja, on kättesaadavad ka teleri vahendusel. Osad olid sellest teadlikud, osad mitte, kuid üldine ja ühene oli seisukoht, et arvutist on siiski mugavam vaadata.

Teleri puhul toodi välja ka konkreetsed puudused – telerist jooksevad vanad hooajad, mis on ammu nähtud; kindlal kellaajal ei saa alati teleri ees olla – graafikud on muutlikud ning selle tõttu jääksid paljud osad vahele; vabal hetkel ja soovi korral ei oleks võimalust vaadata – tuleks oodata eetriaega ja loota, et see sobib muude toimetustega.

Ainult telerist telesaadete vaatajate osas oli seriaalide vaatajaid tunduvalt vähem ning üldse ei olnud neid, kes telerit ainult seriaalide vaatamiseks kasutanud oleksid. Samas valikud vaadatava osas langesid suures osas kokku nende seriaalidega, mida vaadati arvutist. See lubab järeldada, et need üliõpilased, kes samu seriaale telerist vaatasid, on märksa vähemnõudlikumad vaatajad või ei ole seriaalide vaatamine nende jaoks nii tähtis. Seda eelkõige selle pärast, et nagu arvuti plussidena sai välja toodud, on telerist näidatavad seriaalid üldjuhul mitu hooaega maas.

Kui seminaritöö tulemused näitasid ülekaalukalt välismaa kriminaalsarjade populaarsust, siis käesolevas töös intervjueritud üliõpilaste eelistused olid märksa mitmekesisemad. Ühtseks jooneks oli aga see, et mõlema töö tulemused näitasid, et välismaa seriaalide vaadatavus on suurem kui Eestis toodetud seriaalide vaadatavus.

4.4. Millal ja kui süvenenult

Telesaadete vaatamisele kulutatavat aega puudutanud küsimus oli paljudele vastajatele kõige raskem. Ilmselt kõige ajatundlikumad üliõpilased ehk need, kes kasutasid telesaadete vaatamiseks ainult arvutit, olid vaatamise aja ja mahu määratlemisega kõige rohkem hädas, kuna see varieerub niivõrd suuresti. Üldistavalt saab aga öelda, et kaks korda nädalas on piir, millest vähem telesaateid ei vaadata, ning poolteist tundi päevas ülemine piir, millest rohkem ei vaadata. Teleri kasutajate ajakulu oli seejuures märksa suurem – keskmiseks oli kaks tundi päevas. Seega keskmine teleri kasutaja vaatab rohkem telesaateid kui telesaadetele kõige rohkem aega kulutav arvutist vaataja. Käesoleva uurimistöö tulemused telesaadetele kulutatava aja kohta üliõpilaste hulgas on aga tunduvalt väiksemad kui töö esimeses osas välja toodud statistika näitas. Vähest telesaadete vaatamisele kulutatavat aega võib lugeda eriti noorte seas esineva pideva langustendentsi kinnituseks.

Telerist telesaadete vaatajate osas jagunes teleri vaatamise kellaeg kaheks – hommikul enne kooli või tööd ning õhtul koju jõudes. Selline jagunemine oli sarnane nii ainult telerist vaatajatele kui ka nendele, kes vaatasid saateid nii telerist kui arvutist. Kindel kellaajaline jagunemine teleri puhul kinnitab ühte peamist miinust, mida üliõpilased ka välja tõid – telerist vaatamine tähendab kindlat kellaega.

Arvuti puhul, kus puuduvad ajalised piirid, ei saanud välja tuua ühtset kellaega, millal sealt saateid üldjuhul vaadatakse. Teleri puhul olid ajapiirid aga konkreetsed. Sellest võib järeldada, et saated, mida üliõpilased vaadata eelistavad, koonduvad kas varahommikusse või õhtusesse aega.

See langeb täielikult kokku ka saadetega, mida üliõpilased vaatavad – hommikusest vaatamisest nimetati näiteks palju „Terevisiooni“, mis on eetris täpselt enne koolipäeva algust. Siinkohal saab aga küsida küsimuse – kas üliõpilased vaatavad antud saateid selle pärast, et need on eetris ajal, millal nad saavad telerit vaadata, või on suurem roll siiski saadatel endil? Lähtudes siiski sellest, millist sisu üliõpilased nimetasid ennast otsivat, on ilmselt olulisemal kohal viimane.

Arvutist vaatajate rühmas oli kõige rohkem neid, kes ütlesid, et saateid vaatavad nad keskendunult ega kasuta taustamüra loomise eesmärgil. Telerist vaatajate seas, vastukaaluks, oli enamus neid, kes ütlesid, et keskendumine oleneb pigem saatest ning mitu vastanut kinnitas ka teleri kasutamist taustamüra loomise eesmärgil. Telerist vaatamisele väiksem

keskendumine ning taustamüra loomine on tingitud suures osas sellest, et teleril lastakse aegajalt niisama mängida, ilma seda vaatamata ning muude asjadega tegeledes.

Kuna arvutist vaatajate puhul puudus enamikul juhuvaatamine ehk kõik, mis nad vaatasid, oli planeeritud ja sihipärane, on mõistetav ka üldine suurem keskendumine. Telerist vaatajate puhul mängis olulist rolli aga ka juhuvaatamine, mis üldiselt oli teleripuldi klõpsimise tulemus. Kuna ka telerist vaatamisele kulutatav aeg oli suurem, ei ole imestada, et sinna mahtus ka palju sellist aega, mil teler mängis pigem omaette.

4.5. Saatekava, sõbrad ja *Facebook*

Intervjuudest tuli välja, et pabersaatekava on igand ning telekanalite saatekavade vaatamine on ümber paiknenud kas arvutisse või telerisse endasse. Paljud üliõpilased ütlesid, et vaatavad saatekava, kuid seda kas arvutist või telerist. Saatekava vaatamist iseloomustati üldiselt kui kindla sisu otsimist, milles esimesena vaadatakse läbi need kanalid, mida on harjutud vaatama. Samas ei vaata keegi saatekava pikalt ette, pigem on see tegevus käsil siis, kui ollakse juba teleri ees või kohe sinna asumis. Ainukeseks rühmaks, kes ei kasutanud saatekava üldse, olid need üliõpilased, kes vaatasid arvutist ainult välismaa seriaale.

Uurimusest selgus, et suurt rolli mängivad sõbrad ja tuttavad ning seda paljuski sotsiaalmeedia, eeskätt *Facebook*'i vahendusel. Märgiti küll ka seda, et soovitude ja nõuannete kuulda võtmine ning nendega arvestamine sõltub palju soovitajast – on inimesi, kelle arvamust usaldatakse rohkem. Kui mõni juhututtav mõnda saadet reklaamib, on reaktsioon ilmselt olematu, samas kui mõni hea sõber seda teeks, oleks tulemuseks ilmselt asja lähem uurimine.

Olulist rolli vaadatava valikul mängisid aga ka elukaaslased – paljud nentisid, et inimesed, kellega nad koos elavad, mängivad valikute tegemisel olulist osa. Tihti just selles suunas, et muidu võib-olla ise ei vaataks teatud saadet, aga kuna elukaaslane vaatab, siis vaadatakse ka. Seejuures võib vaadatav saade olla pigem vastumeelne kui meeldiv, kuid nagu üks vastaja ka välja tõi, ei saa teisel inimesel keelata vaatamast midagi, mida ta tahab vaadata.

Sotsiaalmeedia puhul toodi välja ka seda, et *Facebook*'is ollakse tihti oma lemmiksaadete või –kanalite fännid, mis tähendab, et palju infot uute saadete ning nende sisu kohta saadakse kanalite ja saadete eneste kaudu. Seega *like*'des näiteks „Kolmeraudset“ või „Pealtnägijat“ saab *like*-ja suure tõenäosusega järgmises saates käsitletavatest temadest teada just

sotsiaalmeedia vahendusel ning otsustab selle alusel, kas teemad on tema jaoks piisavalt huvitavad, et saadet vaadata või mitte.

Pakkudes soovitude andjaks ka üleüldiselt meediat, oli enamus üliõpilastest arvamusel, et soovitused ajalehtedes või veebikeskkondades üldjuhul määravaks ei saa. Samas tõi üks üliõpilane välja, et teemad, mida päevakajalistes ja ühiskonna- või poliitikateemalistes saadetes käsitletakse, on üldjuhul sellised, mis on hetkel aktuaalsed ka muus meedias. See on oluline tähelepanek, sest ilmselt on meedia veidi varjatud suunajana tegelikult väga tähtsa rolliga.

Suur osa üliõpilastest pidasid aga üleüldiselt internetti oma kõige olulisemaks infoallikaks ning enda huvide peamiseks suunajaks. Ehk valides näiteks uut seriaali, mida vaatama hakata, lähtutakse eelkõige enda isiklikest eelistustest ning pannakse enda jaoks paika kriteeriumid selle kohta, mida leida soovitakse. Siis asutakse uurima, kasutades selleks erinevaid interneti-andmebaase, foorumeid ja telekanalite kodulehekülgi. Mitmel korral maini ka seda, et näiteks seriaalide puhul ütlevad väga palju treilerid ning piloot-osad.

Võttes kokku viisid, kuidas üliõpilased vaadatavate saadete ni jõuavad, võib üldiselt öelda, et kasutatakse erinevaid viise ning üldjuhul ei ole nii, et üks kasutab ainult saatekava ja teine kuulab ainult sõprade soovitusi, mingil määral on kõik avatud kõigele. Kuid üliõpilastele on kindlasti omane ka see, et teatud määral on neis kõigis iseteadlikkust ning iseseisvat otsustusvõimet, mille tõttu ei lase nad endale midagi peale suruda ning võtavad soovitusi üksnes soovitusena, jättes endale lõpliku otsustamisvõimaluse.

4.6. Nutitelefon kui kolmas variant

Nutitelefonide osas oli üksmeel kõigist vastustest ilmselt kõige ühesem. Nutitelefon kui vahendit telesaadete vaatamiseks pidasid mugavuse mõttes kolmandaks variandiks, arvuti ja teleri järel, kõik vastajad. Samas tõdesid enamus vastajatest, et olukorras, kus on vaja midagi vaadata, kuid kumbagi teist vahendit käepärast ei ole, on nutitelefon väga kasulik vahend. Need üliõpilased, kes nutitelefoniga telesaadete vaatamiseks olid kasutanud, iseloomustasid kasutusolukordi kui selliseid, kus viibiti ülejäänud kahest vahendist eemal. Saadete, mida märgiti nutitelefonist vaadatuteks olid üldjuhul otseülekanded nagu Vabariigi aastapäeva paraad või spordivõistlused. Seega telesaated, mida suures osas ei ole hiljem võimalik järgi vaadata.

Kui nutitelefonit peamise eelisena toodi välja seda, et see on tõenäoliselt koos kasutajaga alati kaasas, siis peamise puudusena toodi välja seda, et pildi edastamine sõltub telefonis palju mobiilsest internetist ning see ei ole alati stabiilselt kättesaadav.

Üliõpilaste seas oli arvestatav hulk ka neid, kes ütlesid, et ei näe ennast nutitelefonist telesaadete vaatajana. Sellise vastuse andjaid oli nii nende seas, kes hetkel juba nutitelefonit omasid, kui ka nende seas, kellel seda hetkel ei olnud. Sellest võib järeldada, et paljude üliõpilaste jaoks ei ole niivõrd tähtsaid saateid, mida nad peavad ilmtingimata nägema, sõltumata sellest, kus nad hetkel viibivad. Ka fakt, et nutitelefonit ei tõmmata seriaale, räägib sellest, et telesaateid vaadatakse üldiselt siiski siis, kui selleks on piisavalt aega, et võimaldada endale kõige mugavamalt vaatamist.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli anda iseloomustav ülevaade üliõpilaste telesaadete vaatamisest, võrreldes omavahel nende üliõpilaste harjumusi ja eelistusi, kes vaatavad telesaateid ainult arvutist, ainult telerist ning kes kasutavad selleks mõlemat vahendit.

Töö tulemusena selgusid peamised jooned kõigi kolme rühma vaatajate seas ning moodustusid seitse erinevat vaatajatüüpi, mille alla kõik intervjueeritud jagunesid. Võttes kokku üliõpilaste harjumused, on peamisteks märksõnadeks ebaregulaarsus; telesaadete vaatamise vähene olulisus; informatsiooni, meelelahutuse ja ajaviite otsimine. Eelistuste kohalt on oluline sisu – üliõpilane on äärmiselt teadlik telesaadete vaataja ning lahutab selgelt saated, mida ta vaatab meelelahutuseks ning mida informatsiooni saamise eesmärgil.

Kaheks kõige enam vaadatavaks saadeterühmaks olid ETV päevakajalised ja poliitikateemalised saated ning välismaa seriaalid. Saateelistused kinnitasid ka eelistuste muutustes välja toodud jooni, mida paljud üliõpilased kirjeldasid enda puhul kui vähe valitud ja juhusliku sisuga saadetelt asjalikumana ja tõsisema sisuga saadetele üleminekuga.

Kõrvutades käesoleva töö tulemusi lähtekohtades väljatoodud andmetega, leidis nii sarnasusi kui erinevusi. Eesti üldistest meediauuringutest väljatoodud andmed selle kohta, et ülikoolieelses vanuses noored vaatavad vähem telesaateid kui ülikoolis käimise vanuses ei pidanud käesolevas töös paika – leidis küll üliõpilasi, kes iseloomustasid oma praegust telesaadete vaatamist mahukamana kui enne ülikooliaega, kuid enamik üliõpilastest vastasid, et vaatavad võrreldes ülikoolieelse ajaga vähem telesaateid. Töö alguses välja toodud telesaadete vaatamisele kulutatav vähene ja järjest vähenev aeg sai käesolevas töös kinnituse. Samas seminaritöö tulemusena väljatoodud kanali- ning saateelistused langesid antud töö tulemustega vähe kokku.

Iseloomustades üliõpilasi kui telesaadete vaatajaid, saab käesoleva bakalaureusetöö põhjal öelda, et tegemist on teadlike televaatajatega, kes ei pööra televisioonile kui meediumile väga palju tähelepanu, kuid sellest hoolimata on neil üldiselt välja kujunenud regulaarsed kasutusharjumused. Telesaadete vaatamist ei peeta enda jaoks kuigi oluliseks, kuid ometi neid vaadatakse ning lähtuvalt konkreetsest üliõpilasest, selleks kas ühte või kahte vahendit kasutades.

Kasutatud kirjandus ja allikad

Bondad-Brown, B., Pearce, K., Rice, R. & J. D'Ambra. (2008). Motivations and Sources for Traditional and Internet Television by U.S. and Australian Students. *Conference Papers – National Communication Association*, 2008 lk 1-40.

Kaldaru, H. (2011.). Eesti elanikkonna meediateemaline arvamusuuring 2011. Turu-uuringute AS, URL (kasutatud aprill 2013) http://err.ee/files/Uuringud_Meediaaruanne_2011.pdf

Katz, E. J. G. Blumer & M. Gurevitch. (1974). Utilization Mass Communication by the Individual. J. G. Blumer & E. Katz (toim.). *The Uses of Mass Communications. Current Perspectives on Gratifications Research*. London: Sage, 19-32

Metsmaa, K. (2013). Meediakasutus üliõpilaste hulgas Mina. Maailm. Meedia 2011 andmete põhjal. *Seminaritöö*. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

McQuail, D. (2003.). McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Rannu, S. (2010.) Eesti televaatajate tüpoloogia. Ude, I. & P. Vihalemm (toim.). Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat 2009/2010. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Rannu, S. (2010.) Eesti televaatajate tüpoloogia. *Magistritöö*. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Tulva, T. (1994). Sotsiaaltöö küsimusi V: Inimese elukaar. Tallinn: Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium

Vengerfeldt, P. & P. Runnel. (2004). Uus meedia Eestis. Vihalemm, P. (toim.). *Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vihalemm, P. (2012). Eesti meediasüsteem ja meediakasutus. Loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Statistikaameti kodulehekülj: Infotehnoloogia leibkonnas. (2012). URL (kasutatud mai 2013) http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/05Infotehnoloogia/04Infotehnoloogia_leibkonnas/04Infotehnoloogia_leibkonnas.asp

Summary

University students as viewers of traditional and online television

The aim of this bachelor's thesis is to analyze university students as television viewers, including both traditional and online television. Alongside with describing the habits and preferences, this thesis hopes to bring out causes behind the decisions university students make about television. The main basis of this thesis is a research done in autumn 2012. The research analyzed university students as overall media consumers and based on the data of the research Mina. Maailm. Meedia 2011. The main outcome of the research showed that university students stand out as media consumers and vary from the other 20-29 years old as well from the overall population.

Dissimilarly to the previous research done, for this thesis a qualitative method was used. To give the respondents a chance to speak as freely as they want but also to ensure the outcome that is comparable between different respondents, structured interviews were held. 30 university students from different faculties of the University of Tartu were interviewed. The prerequisites were speaking Estonian language and having both traditional television and computer with internet access at their current residence. The quotas of the 30 respondents were: 15 men and 15 women; 15 bachelor's and 15 master's; 3 students from every faculty; 10 who watch television shows only from traditional television, 10 who watch television shows only from computer and 10 who watch television shows from both.

The main research questions were set with the purpose to find out what are the regular practices of university students on watching television, what do the university students prefer to view and what kind of types of television viewers there are among the university students.

The research shows that the most regular viewers and also the ones who spend the most time on television shows are the university students who use both traditional and online television. But although there are some regular television viewers, most of the university students don't consider watching television as an important activity. The most popular reason television programs were watched was entertainment. Although getting information was also a popular answer, university students mentioned that there are much easier and faster ways for getting information.

The reasons why university students prefer one medium to another were mostly the same among all the respondents. The main aspect was time. Both among the university student who viewed television shows only from traditional television and only from online, the time spent on television was very short. The ones who used only traditional television said that because of the small amount of time they have to spend on television they view it rarely and that isn't enough to grow the feeling that they want to view more. The ones who used only computer and online television, the reason was different. They said that because of the small amount of time they have to spend on television shows they want to spend it as effective as possible and internet gives them that opportunity. That shows that the university students who view only online television are a bit more demanding viewers, preferring to spend their television-time as effective as possible.

A common tendency was that comparing to the time before university, the content of the shows being watched had become more important. The overall development can be illustrated with „from „Reporter“ to „Aktuaalne Kaamera““. The tendency shows that university students seek for scientific shows and shows about their specialty. The most popular television channel is ETV, which is not only greatly viewed but also highly valued. The mostly viewed television shows were also from ETV's program.

As a part of an analyzing a typology of the university students as television viewers was made. All together 7 different types of viewers was detected. The type that mostly stands out and was the biggest was the group of students whose television viewing included only foreign TV series. For that they used online opportunities because internet enables to see the newest shows in the shortest time. The habit of using technology also reflected in the fact that TV guide on a traditional paper is remnant, most of the students who take the time to view TV guide do it on the television or the computer. Linked to computer, online media and social media as references gives play an important part as well. The interviews showed that close friends who suggest some television shows on their Facebook profiles effect them the most.

University students as television audience are selective, mainly because of the short time they have to spend on television. Entertainment as the main purpose why university students watch television is related to the fact that for instance for getting information, internet is a lot faster and wider alternative. But although all the respondents had both traditional television and computer with internet access, there still are university students who don't use much more offering internet and prefer to watch traditional cable-TV.

Lisad

Lisa 1. Arvutist telesaadete vaatajate üldine iseloomustus

Vastaja	N19KT	M22FT	N21_SHT	M20_UT	M21_SHT
Kanalid	Eurosport ETV TipikasTV	ETV TV3	-	-	ETV CNN
Saadet (regulaarselt)	Ringvaade Terevisioon Spordi- ülekannded	ETV uudised Pealtnägija	Regulaarselt ainult seriaalid	Regulaarselt ainult seriaalid	Vabariigi kodanikud Foorum Välisilm Pealtnägija Aktuaalne Kaamera Global Public Square
Saadet (juhuslik)	Spordiülekannded	Superstaar	Uudised Stiilipäevik	ETV arhiivist midagi	-
Seriaalid	Friends	How I met Your Mother Boardwalk Empire Vikings The Bourgas The Office 30 Rock	Kokku 30	Friends Kuumad 70ndad How I met Your Mother The Big Bang Theory	Borgen (Võimu kants)
Vaatamiseviis	Online's	Osade või hooegade kaupa, allalaadides	Alla laadides osadena	Online's	Hooaja kaupa alla laadides
Reaalajas/ tagantjärele	Kanaleid reaalajas, seriaali online's	Tagantjärele, reaalajas harva	Tagantjärele	Tagantjärele, harva reaalajas	Tagantjärele
Mille alusel valik	Hobiga seonduv	-	-	-	Heade originaalsaadete järgi
Vaatamise põhjus	Harjumus	Harjumus	-	-	Konkreetne sisu
Enda kursisoleku hindamine	Suhteliselt kogenud	Üsna kursis	Vastavalt enda vajadusele	Hästi kursis	Enam-vähem kursis
Eesti/ välismaa kanalid	Välismaa	-	Välismaa (seriaalid)	Välismaa	Võrdselt pooleks
Vaatamise planeerimine	Tavaliselt planeeritud	-	-	-	Tavaliselt planeeritud
Saadeteni jõudmine	Facebook Teleriva sõbrad	Meedia Sõbrad, tuttavad	Enda otsimine, sõbrad	Meedia (edetabelid) sõbrad	Enda otsimine
Saatekava vaatamine	Kindla asja otsimine	Ei vaata	Ei vaata	Ei vaata	-
Vaatamise sagedus	3-4 korda nädalas, 6-10h nädalas	ülepäeva	Iga päev kolm osa (üks osa u 45min)	Peaaegu iga päev	1-3 saadet nädalas
Vaatamise kellaeg	Hommiikul 8 ajal, õhtul 9 ja peale	-	Jaotub üle terve päeva	-	Hommiikul enne kooli, õhtul 6-7 ajal
Vaatamise	Kompakt-selt	Terve asi korruga	Jupiti	-	Terve asi

jagunemine	koos				korraga
Keskendumine	Teeb muid asju ka samal ajal arvutis	Kui teeb muid asju, paneb pausi peale	Teeb kogu aeg kõrvalt midagi muud	Kui teeb muid asju, paneb pausi peale	Üldiselt ikka keskendunud vaatamisele
Taustamürana	Eelistab raadiot	Ei kasuta	Ei kasuta, siis kasutab raadiot	Ei kasuta	Ei kasuta

Vastaja	M21_FT	M24_LTT	N22_AT	N22_MT	N20_UT
Kanalid	TV3 ETV ETV2	HBO Stars ETV	ETV	-	-
Saadet (regulaarselt)	Kolmeraune	Regulaarselt ainult seriaalid	Kuldvillak Meie aasta Siberis Tuulepealne maa	Ainult seriaalid	Ainult seriaalid
Saadet (juhuslik)	Foorum Vabariigi kodanikud	Välisilma dokumentaalid	-	-	-
Seriaalid	Vaatab kolme	Spartacus Californication Camelot Game of Thrones Dexter	Grey Anatoomia How I met Your Mother Big Bang Theory Cougar town	Through the Wall Game of Thrones	How I met Your Mother
Vaatamisviis	Hooaja kaupa allalaadides	Osade kaupa arhiivist	-	Allalaadides	Allalaadides
Reaalajas/tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele	-
Mille alusel valik	-	Sisu	Sisu, näitlejad	-	Sisu
Vaatamise põhjus	Konkreetne sisu	Konkreetne sisu	-	-	-
Enda kursisoleku hindamine	Suhteliselt vähe kursis	Hästi kursis	-	-	-
Eesti/ välismaa kanalid	Eesti kanalid	Välismaa kanalid	-	-	-
Vaatamise planeerimine	-	Planeeritud	-	-	-
Saadeteni jõudmine	Facebook sõbrad enda otsimine, pere soovitus	Sõbrad Pere soovitus IMDB foorumid	Sõbrad Enda otsimine Soovitused netist	-	Sõbrad Enda otsimine
Saatekava vaatamine	Ei vaata	Kindla asja otsimine	-	-	-
Vaatamise sagedus	Paar korda nädalas	3-4 korda nädalas, 1,5h	Umbes 1h päevas	Paar tundi nädalas	Umbes 1,5h päevas
Vaatamise kellaeg	-	-	-	Sõltuvalt vabast hetkest	Tavaliselt enne magama minekut
Vaatamise jagunemine	Terve asi korraga	Terve asi korraga	Nii tervelt kui jupiti	-	
Keskendumine	Enamuse ajast keskendunud	Keskendunud, kui teeb muid asju, pausi	Enamuse ajast keskendunud, pausile ei pane	Keskendunud	Keskendunud
Taustamürana	Ei kasuta	Ei kasuta	Ei kasuta, selleks eelistab muusikat	Ei kasuta, selleks on muusika-kanalid	-

Lisa 2. Arvutist telesaadete vaatajate harjumused

Vastaja	Vahend	Vaatamise sagedus	Vaatamise olulisus	Vaatamise eesmärk	Muutused seoses üliõpilaseks saamisega vaatamises	Muutused seoses üliõpilaseks saamisega vaatamise eelistustes
N19_KT	arvuti	Mitte väga sage	Pole üldse oluline	Informatsioon	Enne rohkem telerit	Enne rohkem sarju
M22_FT	arvuti	Mitte väga sage	Pole üldse oluline	Ajaviide	Enne rohkem telerit	Praegu rohkem uudiseid
N21_SHT	arvuti	Üsna sage vaataja	Mitte väga oluline	Ajaviide, meelelahutus	Jäänud samaks	Jäänud samaks
M20_UT	arvuti	Keskmine	Ei oska öelda	Meelelahutus, ajaviide, informatsioon	Enne rohkem telerit	Huvide muutusega on erinevaid asju lisandunud, praegu rohkem uudiseid
M21_SHT	arvuti	Mitte väga sage	Oluline	Informatsioon	Jäänud samaks	Ajaviite-saateid on praegu vähem
M21_FT	arvuti	Mitte väga sage	Pole üldse oluline	Ajaviide	Jäänud samaks	Jäänud samaks
M24_LTT	arvuti	Üsna sage vaataja	Mitte väga oluline	Meelelahutus	Enne rohkem telerit	Eesti saadete vaatamine on tunduvalt vähenenud
N22_AT	arvuti	Keskmine	Mitte väga oluline	Meelelahutus	Jäänud samaks	Rohkem hakanud vaatama ETV-d
N22_MT	arvuti	Väga harv	Pole üldse oluline	Ajaviide, meelelahutus	Jäänud samaks	Jäänud samaks
N20_UT	arvuti	Üsna sage vaataja	Mitte väga oluline	Meelelahutus	Jäänud samaks	Ei kasuta telerit enam taustaks

Lisa 3. Arvutist telesaadete vaatajate eelistused ja nende põhjused

Vastaja	Vahendi eelistamise põhjus	Kui meelepärane programm tuleks telerist, kas vahetaks vahendit?	Arvuti/teleri plussid/miinused
N19_KT	Ühele tähelepanu koondamine on kergem	Kahtleb	-
M22_FT	Valikuline ligipääs informatsioonile, momentaalne ligipääs ja kättesaadavus saadetele	Pigem arvutist (harjumus)	Arvutis valikuvõimalus, millal vaadata, arvuti on igal pool kaasas,
N21_SHT	Puudub kindel kellaeg, ülevaatamise võimalus, pausi panemise võimalus, igavad kohad saab edasi kerida	Ei usu, sest ajaline hiline mine oleks ikkagi suur ja arvutile jääks selles eelis	Arvuti paindlikkus ja mugavus, teleri „Voolavus“,
M20_UT	Kättesaadavuse kiirus, arvuti on kogu aeg käepärast	Ei ole kindel, harjumus on arvutist vaadata	Teler on segavaks reklaamid, mis poolitavad vaatamist
M21_SHT	Kellaage i sea piirangut, pole reklaamipause, saab kohe vaadata meelepäraseid asju	Kui telerist tulev oleks sama paindlik kui arvutist, siis valik teleri, kuna see tundub loomulikum	Arvuti lubab mitut asja korraga teha
M21_FT	Arvuti ekraan on suurem kui teleril, ajapaindlikkus	Kui teler oleks sama, siis ei	Arvuti on aja suhtes mugavam
M24_LTT	Palju mugavam	Ei vahetaks.	Arvutist saad ükskõik millal mida vaadata ja ükskõik kus. Teler on statsionaarne, eelistan vaadata diivanil või voodis ja kõrvaklappidega arvutist.
N22_AT	Kellaeg ei ole määrav, pole reklaamipause, saab pausi peale panna	-	Üksi vaatamiseks on parem arvuti, kui on seltskondlik vaatamine, on sobilikum teler
N22_MT	Saab vaadata millal ise tahab	Võib-olla	-
N20_UT	Arvuti on kellaaja suhtes parem, saab valida.	Eelistaks kindlasti telerit.	Arvutist on ebamugav vaadata, telerist on hubasem, aga kellaajad seavad piirid. Teler ei paku neid saateid, mida vaadata sooviks.

Lisa 4. Telerist telesaadete vaatajate üldine iseloomustus

Vastaja	M24_MT	M25_AT	N22_SHT	M22_FT	M21_MIT
Kanalid	Eesti kanalid Fox'i kanalid BBC Discovery kanalid History channel	Eurosport Discovery Investigation Discovery Vähem Eesti kanaleid	ETV Kanal2 Fox Sony TV Kanal12 Investigation	Eesti kanalid Eurosport Fox Life AloTV	ETV Kanal2 TV6 VH1 Seitse Eurosport
Saadet (regulaarselt)	Aktuaalne kaamera Terevisioon	Prantsuse lahtised Austraalia lahtised Eurovisioon Eesti otsib superstaari	Aktuaalne kaamera TV3-e uudised Välisilm Vabariigi kodanikud	Välisilm Spordiudised Kirjandus- ministeerium Aktuaalne kaamera	-
Saadet (juhuslik)	Krimisarjad CSI'd How it's made	Spordisaadet ETV-st Suusatamine Aktuaalne kaamera	Jamie Oliveri kokasaadet	-	Simpsonid Doktor Olaf Rakett69 Köögi- kodanikud
Seriaalid	Südameasi	Hercule Poirot	Kaks ja pool meest Sõbrad Tuvikesed	Kuumad seitsme- kümnendad Grey anatoomia	-
Reaalajas/ tagantjärele	Reaalajas	Reaalajas	Reaalajas	Reaalajas	Reaalajas
Mille alusel valik	Harjumus	Programm, harjumus	Harjumus	Harjumus , eelnev kogemus	Juhuslik valik, kanalid harjumusest
Vaatamise põhjus	Sisu	Sisu	Sisu	Sisu	Juhuslik
Eesti/ välismaa kanalid/saadet	Välismaa	Välismaa	Eesti	Eesti	Välismaa
Saatekava poolt seatud piirangud	Jah, on ette tulnud küll	Jah, on ette tulnud küll	Jah, on ette tulnud küll	Pole mõelnud selle peale	-
Mille järgi tunnud puudust	Annan endale aru, et kõike kõigile ei saa pakkuda	Viasat Sport võiks olemas olla	Valik on tegelikult väga mitmekesine	Üks minu maitsele muusikakanal võiks olla	Kvaliteetsete dokfilmide kanal võiks olla
Kui midagi meelepärast ei tule	Valin halbade valikutest parima	Panen teleri kinni	Valin halvade valikutest parima vahel, enamasti panen teleri siis kinni	-	-
Vaatamise planeerimine	-	Pigem juhuslik		Sius eesmärgil vaadatavaid saateid planeeritult	Ainult juhuslik vaatamine
Saadeteni jõudmine	Sõbrad meedia	Enda otsimine	Harjumus Koolikaaslased Meedia pere	Enda huvid	Ei jälgi soovitusi
Saatekava vaatamine	Mitte pikalt ette Telerist või kava.ee,	Telerist kava vaatamine	Arvutist	Mitte eriti	Üldse mitte

	otsimine kanalite alusel				
Vaatamise sagedus	Taustaks 3-4h päevas, keskendunud vaatamist u 24h nädalas	Umbes 5-6h nädalas	Umbes 1h päevas	Umbes 4h päevas (Eesti keskmine)	Umbes pool tundi korraga
Vaatamise kellaeg	Hommikul, õhtul poole kuuest	Nädalavahetustel päevasel ajal, u 2-3 ajal	Uudised uudiste ajal, muidu 11-12 ajal õhtul	Õhtul peale 9-t, laup-pühap kespäeval	Hommikul enne kuut, õhtul kuue paiku
Vaatamise jagunemine	Koondub ühele ajale	Koondub ühele ajale	Koondub ühele ajale	Jaguneb osadeks	Koondub ühele ajale
Keskendumine	Varieerub	Keskendunud	Varieerub, kuid enamastu keskendunud	Keskendunud	Ei ole keskendunud
Taustamürana	Jah	Ei, aga raadiosaateid digiTV kaudu küll	Vahel harva muusikakanal	Ei	Ei, aga teised pereliikmed kasutavad selleks

Vastaja	N19_KT	N21_SHT	M24_SHT	M24_ÕT	M23_MIT
Kanalid	Fox Life TV3	ETV TV3 Fox Life History Channel Discovery	ETV TV6 TV3 Eurosport	ETV TV3 Kanal2	ETV TV6 SonyTV
Saadet (regulaarselt)	Kättemaksu-kontor Terevisioon	Eesti otsib superstaari Pealtnägija Foorum Kahekõne Vabariigi kodanikud	Aktuaalne kaamera Vabariigi kodanikud Foorum Välisilm Õnne 13 Eesti otsib superstaari	Terevisioon Pealtnägija Ringvaade Seitsmesed uudised Reporter	-
Saadet (juhuslik)	Sõbrad Pilvede all	Pandikunnid	Tähelaev Ringvaade Kobra 11 Simpsonid Family guy	Eesti kõige-kõige	Simpsonid Perepea ETV arutelusaated Aktuaalne kaamera Ringvaade Pealtnägija
Seriaalid		Grey anatoomia	A-rühm	Mentalist	How I met Your Mother
Reaalajas/ tagantjärele	Reaalajas	Reaalajas	Reaalajas	Reaalajas	-
Mille alusel valik	-	Harjumus, tuju, eelnev kogemus	Harjumus	Programm	-
Vaatamise põhjus	-	Sisu	Sisu	-	-
Eesti/ välismaa kanalid/saadet	-	Välismaa	Eesti	Eesti	Eesti
Saatekava poolt seatud	Ei tunne	-	-	-	Ei tunne

piirangud					
Mille järgi tunned puudust	Ei tunne, pole nii palju aega, et vaadata	Ei tunne, valikuid on väga palju	Kaasaegse mitmekesise muusika-kanali järgi	Ekstreem-spordi kanal, kus näitaks valitud alasid	Ei tunne puudust
Kui midagi meelepärast ei tule	-	-	-	-	-
Vaatamise planeerimine	Enamuses juhuslik vaatamine	Eesti saadete puhul planeeritum	-	-	Juhuslik, ei planeeri üldse
Saadeteni jõudmine	Ei jälgi soovitusi	Enda huvid, pere soovitusel sotsiaalmeedia	Elukaaslane Meedia Sõbrad	Sõbrad Pere Meedia	Sõbrad
Saatekava vaatamine	Filmide otsimise eesmärgiga	-	Harva	Telerist	Üldse mitte
Vaatamise sagedus	Kuni kaks tundi päevas	Väga varieeruv	Umbes 1,5h päevas	Umbes 4,5h päevas	Umbes 10h nädalas
Vaatamise kellaeg	Hommikul ja õhtul	Üldiselt populaarsel ajal	Hommikul ja õhtul	Hommikul ja õhtul	Peale 6 õhtul
Vaatamise jagunemine	Jaguneb osadeks	Jaguneb osadeks	Jaotub osadeks	Jaotub osadeks	-
Keskendumine	Ei ole keskendunud	Varieerub	Keskendunud	Varieerub	Ei ole keskendunud
Taustamürana	Jah, peaaegu kogu aeg	Jah, kui elukaaslane vatab on mulle taustamürana, aga vahel panen ka ise selle eesmärgiga	Väga harva	Pigem nädalavahetistel, muusika-kanalid, kui sõbrad külas on	Kogu aeg

Lisa 5. Telerist telesaadete vaatajate harjumused

Vastaja	Vahend	Vaatamise sagedus	Vaatamise olulisus	Vaatamise eesmärk	Muutused seoses üliõpilaseks saamisega vaatamises	Muutused seoses üliõpilaseks saamisega vaatamise eelistustes
M24_MT	Teler	Regulaarne	Ei ole oluline	Meelelahutus informatsioon	Jäänud samaks	Jäänud samaks
M25_AT	Teler	Harv vaataja	Mitte väga oluline	Meelelahutus	Enne rohkem vaatamist	Jäänud samaks
N22_SHT	Teler	Regulaarne	Suhteliselt oluline	Informatsioon, meelelahutus	Praegu rohkem vaatamist	Praegu rohkem uudiseid ja erilaseid saateid
M22_FT	Teler	Regulaarne	Päris oluline	Meelelahutus informatsioon	Praegu rohkem vaatamist	Kaabeltelevisiooni saamisega lisandus Fox Life, mida nüüd vaatan
M21_MIT	Teler	Harv vaataja	Mitte väga oluline	Meelelahutuseks	Praegu veelgi ebaregulaarsem	Kanal2 ei ole meelepärane enam
N19_KT	Teler	Väga harv vaataja	Ei ole üldse oluline	Ajaviide	Jäänud samaks	Jäänud samaks
N21_SHT	Teler	Harv vaataja	Osad asjad on olulised	Informatsioon Meelelahutus	Praegu rohkem vaatamist	Praegu rohkem enda soovile vastavat (enne vanemate), asjalike saadete suurem vaatamine
M24_SHT	Teler	Regulaarne	Suhteliselt oluline	Meelelahutus Informatsioon	Enne rohkem vaatamist	Praegu ei vaata enam nii paljusid asju, valivamaks muutunud
M24_ÕT	Teler	Regulaarne	Suhteliselt oluline	Informatsioon Meelelahutus	Jäänud enamvähem samaks	Rohkem hakanud vaatama uudiseid
M23_MIT	Teler	Harv vaataja	Ei ole oluline	Ajaviide Meelelahutus	Jäänud samaks	Jäänud samaks

Lisa 6. Telerist telesaadete vaatajate eelistused ja nende põhjused

Vastaja	Vahendi eelistamise põhjus	Arvuti/teleri plussid/miinused
M24_MT	Telerist tulevad uudised	Teleri miinuseks on reklaamipausid.
M25_AT	Telerist tuleb sobiv programm	Telerist on parem vaadata, suurem ekraan
N22_SHT	Meeldib rohkem	Teler on suurem, arvuti puhul on pausi kasutamise võimalus hea. Teler on reklaamid segavaks faktoriks, arvuti on igalepoole kaasa võtmise jaoks mugavam.
M22_FT	Mugavam ja ei jookse kokku	Teler on mugavam.
M21_MIT	„Passiivse vaatamise“ võimalus, ei pea ise midagi spetsiaalselt otsima	-
N19_KT	Mugavam	Arvutist on ebamugav vaadata ja pole kurisis sellega, kust saateid vaadata, teleri ekraan on suurem
N21_SHT	Meeldib rohkem	Arvutist saab pausi peale panna, aga telerist viitsin rohkem vaadata.
M24_SHT	Meeldib rohkem	Halb kogemus arvutist vaatamisel, sest kunagi sealt vaadates oli ekraan väike ja programm imelik ehk kvaliteet väga halb.
M24_ÕT	Ei ole tarvidust arvuti järele	-
M23_MIT	Ei vaata palju, telerist piisab	-

Lisa 7. Mõlema vahendi kasutajate üldine iseloomustus

Vastaja	M23_FT	M25_UT	N21_LTT	N25_ÕT	N26_MT
Millest valik oleneb	Alati pole telerit käepärast, arvutist saab vaadata nt spordiülekandeid, mida telerist ei näidata Aga Elisa Mindiga on internet näiteks väga halb ja siis hakkab pilt hakkima või jääb üldse seisma.	Arvutist meelelahutus ja harivad saated, dokumentaalid ja loodussaated, telerist kultuurisaated ja uudised. Arvutist vaatan rohkem sest sellega on võimalus aega planeerida, vaadata endale sobival ajal	Uued sarjad tulevad arvutist palju kiiremini. Regulaarselt vaatan rohkem arvutist. Telerist on lihtsam ja mugavam vaadata. , internet ei pruugi kiire olla.	Kui telerist midagi ei tule, vaatan arvutist, maht on umbes pooleks.	Oleneb sellest, mida vaadata tahan. Kui telerist tuleb midagi huvitavat, eelistan telerit. Arvutist on lihtsam vaadata, kõik on kättesaadavam.
TELER					
Telerist telerinalid	ETV TV6	ETV ETV2 Eurosport	ETV ETV2 Kanal2 TV3 Viva	Kanal2 PRO7 SonyTV Fox Life Discovery Kanal11	ETV National Geographic Muusika-kanalid
Mille järgi kanali valik	Sisu	Sisu	-	-	Sisu
Milliseid kanaleid rohkem	Eesti	Eesti	Eesti	Võrdselt	Eesti
Mis kanalite järgi puudust tunnete	Erootika	Väärtfilmi kanal võiks olla (mille suunas ETV2 liigub)	Muusikakanal, kus oleks ainult muusika	Hommikust õhtuni uued filmid	Arvutist saab kõik kätte
Kui tihti tunned, et pole midagi vaadata	-	Vahel tunnen	Vahel tunnen	Vahel tunnen	-
Kui midagi meelepärast ei tule	-	Valin halvadest valikutest parima	Üldjuhul valin halvadest valikutest parima	Jääb taustaks mängima ja tegelen muude asjadega	-
Regulaarsed telesaated	-	Kirjandus- ministeerium Jüri Üdi klubi OP Aktuaalne kaamera Terevisioon	Terevisioon Ringvaade Aktuaalne kaamera	Reporter Tantsud tähtedega	Ringvaade Pealtnägija Vabariigi kodanikud Välisilma dokumentaalfilmid Aktuaalne kaamera
Juhuvaatamine	Uudised OP MI Dokumentaaliid Muusika- biograafiad	Ringvaade Pealtnägija	Rakett69 Galileo Klassika-tähed	Ringvaade Pealtnägija Krimisaated	-
Saadete valik oleneb	Tujust	Sisu	Tuju	-	-
Eesti või välismaa saated	Eesti	Eesti	-	-	Eesti

Vaatamise sagedus	Üks saade päevas	Nädalas umbes 5 tundi		Umbes kaks tundi päevas	Umbes 10h nädalas
Vaatamise kellaeg	Peale tööd, 6-10 ajal	Hommikul enne 10, õhtul peale 7		Õhtul 9-11 umbes	Õhtul, alates 7
Vaatamise jagunemine	Sõltub saatest	Koondub	Varieerub	-	Koondub
Planeeritud vaatamine	Ei ole, ainult juhuslik	Regulaarselt vaadatavate saadete puhul planeeritud	-	-	-
Keskendumine	Suhteliselt keskendunud	Oleneb saatest, pooleks	Üldjuhul ei ole keskendunud	Üldjuhul ei ole keskendunud	Üldjuhul ei ole keskendunud
Taustamüra	Ei kasuta selleks	Vahel muusikakanalid	Enamuse ajast taustaks	Enamuse ajast taustaks	Ei kasuta selleks
Saadeteni jõudmine	Lihtsalt satun peale	Saatekava Facebook	Peamiselt peale-sattumine, sõbrad facebookis Saatekava	Telerist või arvutist saatekava Elukaaslane Sõbrad	Saatekava arvutist
ARVUTI					
Mis telerinalid arvutist	ETV	ETV	Ei vaata		
Mis saated	Ülekanded Pealtnägija EstoTV MI (ükski pole regulaarne)	Köögikodanikud Täheleav Ringvaade Terevisioon Õhtusöök viiele (ükski pole regulaarne)	-	-	Meeste suusatamine
Planeeritus	Alati kindla eesmärgiga vaatama minemine	Üldjuhul arhiivist saadete vaatamine kindla eesmärgiga	-	-	-
Kui tihti	Umbes kord kuus	-	-	-	Umbes 4h nädalas
Reaalajas või tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele	-	Tagantjärele (suusatamine reaalajas)
Mida veel vaatab	Leheküljed, mis jalgpalli üle kannavad	-	-	-	-
Seriaalid	-	Family Guy Deb Burgess How I met Your Mother Mike&Molly Modern Family Californication Shameless Girls	Big Bang Theory How I met Your Mother Once upon a time Family Guy That 70's show Scrubs Dr. House Grey anatoomia	The big bang theory Accidentally on purpose Kaks ja pool meest How i met your mother	The Walking Dead New Girl Hart of Dixie
Kuidas seriaale vaatad	-	Tõmban osadena alla	Tõmban osadena või hooaegadena alla, kui internet	Tõmban osadena või vaatan online's	Online's

			lubaba, siis vaatan online's ka		
Mille alusel valite	-	Treilereid vaatan	-	Sõprade soovitusel	Interneti leheküljed, tutvustused
Enda kursis oleku hindamine	Üldiselt ei ole eriti tuttav võimalustega	-	-	-	-
Eesti või välismaa	Eesti	-	-	-	-
Kuidas jaotub	Nii osadena, jupiti, kui täispikalt	-	-	Otsast-lõpuni	-
Keskendumine	Alati keskendunud	Jaotub võrdselt kaheks (ka seriaalide puhul)	Teen samal ajal midagi muud ka	Keskendunud	Varieerub
Taustamüra	Ei kasuta selleks	Jah	Ei kasuta, siis pigem muusika	Ei kasuta selleks	Vahel harva
Saadeteni jõudmine	Enda poolne huvi	Enda poolne huvi	Telerist enne näinud Sõber Internet tutvustab	-	-

Vastaja	N23_AT	N24_KT	N25_ÕT	N22_LTT	M21_MIT
Millest valik oleneb	Sarjade puhul saab arvutist kõige värskemaid osasid, kui juhuslikult vaadata ja ei viitsi tõmmata, on teler mugavam.	On välja kujunenud, mida vaatame telerist, ja osasid asju ei saa lihtsalt telerist vaadata. Aga telerist vaatame rohkem ja arvutist vaadates ühendame arvuti teleriga, seega vahet pole eriti. Arvuti on kellaaja suhtes paindlikum ja reklaamipausid on tüütud teler.	Oleneb sellest, millal Ameerikas välja tulnud seriaal Eestisse jõuab. Aga üldiselt vaatan telerist rohkem. Teler on suurem kui arvuti ja on eestikeelsed subtiitrid.	Arvutist vaatan rohkem. Telerist vaatan eesti sarju, arvutist vaatan neid sarju, mis telerist ei tule. Arvuti plussiks on reklaamipauside puudumine, teler on hea kvaliteet kindel.	Arvutist on mugavam, saab järgi vaadata, aga ma vist vaatan telerist ikka rohkem. Valiku teen lähtuvalt ajast.
TELER					
Telerist telerinalid	ETV Kanal2 TV3 SonyTV	ETV TV3 SonyTV	ETV Kanal2 TV3 ETV2 Viasat Sport Baltic Eurosport Viasat	TV3 Kanal2 ETV SonyTV AloTV	ETV TV3 Discovery Fox Life

			Premium Fox Life Sony TV Kanal 11 TV6		
Mille järgi kanali valik		Harjumus	Saate järgi	Varasem kogemus	Harjumus sisu
Milliseid kanaleid rohkem	Eesti	Välismaa	Võrdselt	Eesti	Välismaa
Mis kanalite järgi puudust tunnete	-	Ei, teler pole minu jaoks nii oluline	Võib-olla mõni õiguskanal, mis otsust-lõpuni räägiks ainult õigusest	Dokumentaalsarjad, loodusest, psühholoogiast, ajaloost	Vaataks ESPN-i, mis on USA spordikanal
Kui tihti tunned, et pole midagi vaadata	Vahel tunnen	Vahel tunnen	Vahel tunnen	Tunnen päris tihti	-
Kui midagi meelepärast ei tule	Teen midagi muud	Valin halbadest valikutest parima	Valin halbadest parima ja tegelen vahepeal mingit aega millegi muuga	Vahel panen teleri kinni vahel ootan, et ehk läheb paremaks	-
Regulaarsed telesaated	Kättemaks Pilvede all Holby City hospital	My kitchen rules Südameasi	Terevisioon Ringvaade Aktuaalne kaamera Kättemaks Grey anatoomia	Nurjatud tüdrukud Kättemaksukontor Grey Anatoomia Ghost Whisperes Simpsonid jalgpall	-
Juhu-vaatamine	Ringvaade Pealtnägija	Uudised Rakett69 Ajujaht	Ringvaade Reporter Seitsmesed uudised Pealtnägija Aiandus- ja ilusaated Subboteja Kuldvillak Võta või jäta Õnne13	-	Ringvaade Pandikunnid Kollanokad Through the wormhole
Saadete valik oleneb	-	Harjumus	Harjumus, tuju	Tuju	-
Eesti või välismaa saated	-	-	Välismaiseid	Eesti (regulaarselt)	Välismaised
Vaatamise sagedus	Umbes 1h päevas	Umbes 7-8 tundi nädalas	Kuni 6 tundi päevas, millest 3 vaatan	Umbes kaks tundi nädalas	-
Vaatamise kellaaeg	Kell 4-5 ja õhtu	Õhtupoole	Hommikul 7-8, õhtul 5-9	Umbes õhtul 8 ajal	-
Vaatamise jagunemine	Koondub	Jaguneb osadeks	Jaguneb osadeks	Varieerub	Koondub
Planeeritud vaatamine	-	-	-	-	Ainult juhuslik
Keskendumine	Oleneb saatest	Üldjuhul ei ole keskendunud	Üldjuhul ei ole keskendunud	Üldjuhul ei ole keskendunud, ainult jalgpalli jaoks	Keskendunud

Taustamüra	Ei kasuta selleks	Kasutan väga tihti selleks	Enamuse ajast taustaks	Ei kasuta selleks, ainult siis kui sõbrad näiteks külas on	Ei kasuta selleks
Saadeteni jõudmine	-	Saatekava Elukaaslane Sõbrad, tuttavad	Saatekava Meedia	Saatekava (jalgpalli jaoks)	Reklaamid Saatekava telerist
ARVUTI					
Mis telerinalid arvutist	Kanal2 TV3	ETV	-	-	ETV TV3
Mis saated	Stiilipäevik Pilvede all (mõned korrad vaadanud)	Südameasi Võrkpalli mängude ülekanded, vahel suvalised saated ETV arhiivist	-	-	Eesti otsib superstaari
Planeeritus	-	-	-	-	-
Kui tihti		Kui telerist osa vahele jääb	Kord ühe või kahe nädala jooksul	Üks-kaks korda nädalas	Harva, 2-3 korda nädalas
Reaalajas või tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele, reaalajas sporti	Tagantjärele	Tagantjärele	Tagantjärele
Mida veel vaatab	-	-	-	-	-
Seriaalid	Grey anatoomia How I met your mother Gossip girl	-	Pretty little liars How I met your mother	Grey anatoomia How I met your mother Big Bang Theory	Breaking Bad
Kuidas seriaale vaatad	Online's ja hooaja kaupa allalaadides	-	Online's	Tõmban osade kaupa alla, kui kiire on, siis online's	Tõmban hooaegadena alla
Mille alusel valite	Enda huvid	-	Piloot-osad, tutvustused	-	-
Enda kursis oleku hindamine	Enda jaoks piisav	-	-	-	Ennast huvitavaga olen kursis
Eesti või välismaa	-	-	-	-	Eesti
Kuidas jaotub	Otsast-lõpuni	-	-	Otsast-lõpuni	Otsast-lõpuni
Keskendumine	Keskendunud	Keskendunud	Jaotub võrdselt kaheks	Keskendunud	Keskendunud
Taustamüra	-	Ei kasuta selleks	Ei kasuta selleks	Ei kasuta selleks	Ei kasuta selleks
Saadeteni jõudmine	Sõbra soovitus Telerist enne näinud	-	--	Telerist enne näinud Sõprade kaudu	Telerist enne näinud Sõprade soovitusel

Lisa 8. Mõlema vahendi vaatajate harjumused ja eelistused

Vastaja	Vahend	Vaatamise sagedus	Vaatamise olulisus	Vaatamise eesmärk	Muutused seoses üliõpilaseks saamisega vaatamises	Muutused seoses üliõpilaseks saamisega vaatamise eelistustes
M23_FT	Mõlemad	Keskmine	Mitte eriti oluline	Informatsioon Meelelahutus	Enne rohkem telerit	Vähem Kanal2 ja TV3 vaatamist
M25_UT	Mõlemad	Regulaarne	Suhteliselt oluline	Meelelahutus Informatsioon	Jäänud samaks	Enne rohkem meelelahutust
N21_LTT	Mõlemad	Mitteregulaarne	Mitte eriti oluline	Taustaks	Enne rohkem telerit	Kanal2 ei ole enam huvitav, vaatan hästi palju ETV-d
N25_ÕT	Mõlemad	Regulaarne	Ei ole oluline	Meelelahutus Ajaviide	Jäänud samaks	Jäänud samaks
N26_MT	Mõlemad	Regulaarne	Ei ole oluline	Meelelahutus Informatsioon	Jäänud samaks	Enne rohkem meelelahutuslikke saateid, nüüd rohkem targemaid asju ja enamjaolt ainult ETV
N23_AT	Mõlemad	Keskmine	Mitte eriti oluline	Ajaviide Meelelahutus	Enne rohkem telerit	Osad sarjad on nüüdseks ära lõppenud
N24_KT	Mõlemad	Regulaarne	Mitte eriti oluline	Informatsioon Ajaviide	Enne vähem telerit	Seriaale ei vaata enam nii palju.
N25_ÕT	Mõlemad	Regulaarne	Väga oluline	Meelelahutus Informatsioon	Enne vähem telerit	Praegu rohkem dokumentaalsaateid ja uudiseid.
N22_LTT	Mõlemad	Regulaarne	Mitte eriti oluline	Meelelahutus Ajaviide	Enne rohkem telerit	Vaatan nüüd teisi sarju, praegu rohkem teaduslikud asjad, enne kergem sisu.
M21_MIT	Mõlemad	Regulaarne	Ei ole oluline	Informatsioon Meelelahutus	Enne rohkem telerit	Kuna ma olen rohkem arvutis, siis otsin kõike just sealt ja loen lehti näiteks rohkem informatsiooni saamiseks.

Lisa 9. Nutitelefonide kasutamine

Vastaja	Nutitelefoni olemolu	Kas kasutab telesaadete vaatamiseks?	Eelistamise/mitteelistamise põhjused
Arvutist vaatajad			
N19KT	Ei ole	-	-
M22FL	On	Ei	Arvutit saab kasutada, telefoni aku ei pea kaua vastu. Muu puudumisel võiks vajadusel kasutada.
N21_SHT	On	Paaril korral on	Aku peab vähe vastu, telefoni asjade laadimine aeganõudev ja mälu on vähe
M20_UT	On	Ei	Ekraan liiga väike
M21_SHT	On	Mõnikord	Kui muud võimalust ei ole, on mobiil viimaseks variandiks. Mobiilne internet ei ole väga stabiilne
M21_FT	On	Ühel korral	Internet on halb, hakkab hakkima. See on häda korral variant.
M24_LTT	On	Ei	Kui muud varianti poleks ja oleks vaja midagi vaadata, siis kasutaks.
N22_AT	Ei	Ei	Pikkadel reisidel või bussisõitudel võiks kasulik olla küll.
N22_MT	Ei	Ei	-
N20_UT	Ei	-	-
Telerist vaatajad			
M24_MT	On	On proovinud	Telefoni väike sisemine mälu, väikesest telefonist on ebamugav vaadata.
M25_AT	Ei ole	Sõbra telefonist on	Vajaduspõhine, teler on ikka suurem ja ilusam
N22_SHT	Ei ole	On proovinud	On hea võimalus, aga vajaduspõhisena, suurus on sellesuhtes oluline, et kodus vaataks ikkagi telerit.
M22_FT	Ei ole	-	-
M21_MIT	Ei ole	-	-
N19_KT	On	On proovinud	Ei kasuta seda varianti, kuna pole vajadust.
N21_SHT	On	On kasutanud	Nutitelefoni on kogu aeg olemas, aga ekraan on väike. Samas vahel ei viitsi arvutit välja võtta või teleri ette minna, siis on kasulik.
M24_SHT	On	Ei	Pikal sõidul võiks kasutada küll, auto puhul aga pigem kasutaks ikka raadiot.
M24_ÕT	On	On kasutanud	Hea võimlus, võiks kasutada, kui üksi oled või liikumise pealt, seltskonnas vaatamiseks jääb ekraan ja helikvaliteet liiga halvaks.
M23_MIT	On	On kasutanud	Internet hakkis ja tekitas viha, järgmine kord üritaks ennast parema vahendi juurde sättida. Telefonist on ebamugav vaadata, teleri ekraan on juba suurem ja pilt ei haki.
Mõlema vahendi kasutajad			
M23_FT	On	Harva kasutab	Selleks on spetsiaalne rakendus ja kui see toimib, on asi väga hea. Aga kuna interneti kvaliteedi tõttu on palju auke, siis hindan üldiselt halvaks seda võimalust. Plussiks on see, et saab igalpool kasutada.
M25_UT	On	On kasutanud	ETV olen vaadanud, läbi rakenduse. Sobilik siis kui muud ei ole käepärast, kodus, kui olemas arvuti ja teler, ei vaataks telefonist.
N21_LTT	On	Kasutab	Natukene ebamugav, ekraan on väike, samas ei oma minu jaoks nii suurt tähtsust. Internet ei pruugi vastu pidada. Rakendus vaatamiseks on liiga suur, parem on vaadata koduleheküljelt ETVd.
N25_ÕT	Ei ole	On kasutanud (teise oma)	Kui oleks, ei kasutaks, pilt on väike ja kui oleks aega midagi vaadata, vaataks arvutist või telerist.
N26_MT	Ei ole	Ei ole	Kui oleks, siis ilmselt kasutaks küll, kui muud varianti pole, see on väike ja pole mugav, kodus vaataks ikka telerit või arvutist.
N23_AT	Ei ole	Ei ole	Ei näe ennast seda võimalust kasutamas.
N24_KT	On	Ei ole	Ei näe ennast seda võimalust kasutamas.
N25_ÕT	Ei ole	Ei ole	Kasutaksin võib-olla spordisaadete vaatamiseks, vajaduspõhiselt.
N22_LTT	Ei ole	On kasutanud (teise oma)	Vaataksin ehk jalgpalli ülekannet, seda olen sõbranna telefonist vaadanud ka. Aga ei meeldi telefonist vaadata, sest see on nii väikene.
M21_MIT	On	Ei ole	Bussis on näiteks ekraanid, ei oleks vajadust kasutada.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kätlyn Metsmaa,

(sünnikuupäev: 14.11.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Telesaadete vaatamine internetist ja telerist üliõpilaste hulga“,

mille juhendaja on prof. Peeter Vihalemm,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 27.05.2012